

KATOLİK BİR ERMENİ PAPAZLA TÜRKÇE YAZIŞMALARIMIZ

Merhaba Zakeos Bey, Sizlere hayırlı sabahlar diliyorum. Telefonunuzu Aydın Bey verdi ve bazı sorularınıza cevap bulma konusunda size yardımcı olmamı istedi.

Sorularınızı yazarsanız, cevapları konusunda size yardımcı olmaya çalışırım; bilmediğimiz bir konu olursa araştırıp kaynaklarından size nakiller yapmaya gayret ederim.

Bugün saat 13-16 arası bir toplantım var. Bunu dikkate almanızı rica ediyorum. Öncelikle size kendimi tanıtmak üzere, aşağıda maktu bir not gönderiyorum

Ben 1954 Trabzon/Of doğumlu, 1962 yılında Hafızlığımı tamamlayıp, M.Rüştü Aşıkutlu Hoca Efendiden talim ve Arapça eğitimim akabinde ilkokulu üç yılda bitirdim. 1975 İst. İHL, 1979 İst. YİE mezunu, kısa dönem öğretmenlik ve müftülük görevlerinden sonra, Mekke Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yaptım... MÜSİAD Y.K. Üyeliği, Tahkim Komisyonu Başkanlığı görevlerini yürütmüş Üsküdar Çengelköy'de oturup Fatih'te iş yeri olan emekli bir eğitimciyim...

Yaptığımız İş ve Faaliyetlerle İlgili:

www.hamzali.org Sitesi,

YouTube kanalları:

<https://www.youtube.com/channel/UCjfyvY63R-F4KcGlhI9a6Yw>

https://youtube.com/channel/UCECmVDVIO_L70wRDx4UvEag

www.haremeyn.com sitesinden bilgi edinmeniz mümkündür.

Ahmet Ziya İbrahimoglu

aziyaibrahimoğlu@gmail.com

Günaydın Hocam, Ben de Yozgat kökenli bir Ermeni vatandaşım, İstanbul'da Ermeni kilisesinde rahibim, Hristiyan ilahiyatçısıyım, Kuranı Kerimi ilgiyle inceliyorum, okuyorum, Tevrat, Zebur ve en nihayetinde İncili Şerif ile kıyaslıyorum. Hakkında sormak istediğim yüzlerce ayet var diyebilirim, özellikle aynı ayetlerin aynı kalıplar içinde sürekli tekrar ediliyor olması gibi, ama spesifik olarak sizden rica ediyorum Değerli Ahmet Bey, bana birkaç cümle ile Zuhuf Suresi 45. ayeti açıklar mısınız lütfen? Ayeti iyi bildiğimizi tahmin ettiğimden burada yazmıyorum, elimde Diyanet İşleri Vakfına ait tercümesi mevcut, şimdilik bu kadarı kâfi olacak, saygılarımla

Zakeos Öz

Zakeos Bey, Tanışmaktan memnun oldum; birbirimizden öğrenebileceğimiz ilmî konularda yardımlaşmaktan memnun olurum.

Öncelikle usulle ilgili birkaç cümle yazayım:

Kur'an-ı Kerim'de sorulacak bir husus olunca cevabını öncelikle Peygamberimiz Hz. Muhammed'in açıklamalarında bakarız; sonra onunla beraber olmuş alim arkadaşlarının açıklamalarına, daha sonra bu alim arkadaşları ile görüşüp bilgi almış olan 2. Nesil alimlere, bu kaynaklarda cevabı olmayan soruları da belli vasıflara sahip olan, Arapça dilinin inceliklerini bilen alimlerin görüşlerine müracaat ederiz. Buralarda da cevabı olmayan soru ve konuları, erbabı ile müzakere ederek istişare ile açıklığa kavuştururuz. Usul budur.

Ahmet Ziya

Sorunuzun cevabı için size bir link yollayayım; okuyun. Eksik kalan bir husus olursa yine sorabilirsiniz...

<http://www.tercumanihakikat.com/elcilerimize-sor-ifadesi-zuhruf-suresi-45-ayet-tefsiri/>

Hocam,

Onu okumuştum zaten, hatta çok daha fazlasını da okudum demeliyim aslında, tekrar okuyacağım, ben bireysel anladığınızı ve bir inançlı (halktan bir mümin) bu ve benzeri bir ayeti size danıştığınızda (onun anlayacağı bir dille) nasıl açıklayacağınızı merak etmiştim açıkçası, çünkü bahsettiğiniz usulü mesela bir çobanın, kasabın, manavın bilmesi ya da o kaynaklara ulaşması pek mümkün değil sanırım, en nihayetinde herkes ilahiyatçı olamıyor, şöyle bir örnek verebilirim; "ALLAH yaratanların en güzeli" bu ayet defalarca tekrarlanan ayetlerden sadece biri, bir inançlı kafasına takılıp bu ayeti size sorsa buna nasıl bir yanıtınız olurdu, yada eşi, dostu yada arkadaşı Yahudi veya Hristiyan olan bir mümin size Maide Suresi 51. ayeti sorsa ona nasıl bir yanıt verirdiniz gibi...

Aslında tamda anlamak istediğim budur değerli Hocam. Daha teknik bir şey sormak istiyorum müsaadenizle, Tevrat, Zebur ve en nihayetinde İncili Şerifte ALLAH kendisi hakkında konuştuğunda BEN diyor, peki Kuranı Kerimde sürekli tekrar edilen BİZ betimlemesi bize ne anlatmak istiyor... mesela bir başka husus Hz. Musa'nın şeraitine göre ALLAH and etmek mekruhtur, yani günahdır der, İncili Şerif de "hiçbir şey üzerine and etmeyin" öğretesini öğütlüyor, peki neden Kuranı Kerimde ALLAH sürekli "andolsun" buyuruyor... Sizi meşgul ettiğim için çok özür diliyorum, ben sizden eğer mümkünse bireysel yanıtlarınızı bekliyorum, saygılarımla

Zakeos

Size, konuyu ilmi açıdan inceleyen Arapça bir link gönderiyorum. Burada ayrıntı ve deliller var:

<https://islamqa.info/ar/answers/112358/%D8%AA%D9%81%D8%B3%D9%8A%D8%B1-%D9%82%D9%88%D9%84%D9%87-%D8%AA%D8%B9%D8%A7%D9%84%D9%89-%D9%88%D8%A7%D8%B3%D8%A7%D9%84-%D9%85%D9%86-%D8%A7%D8%B1%D8%B3%D9%84%D9%86%D8%A7-%D9%85%D9%86-%D9%82%D8%A8%D9%84%D9%83-%D9%85%D9%86-%D8%B1%D8%B3%D9%84%D9%86%D8%A7>

Peki Hocan anladım, nazik yanıtınız için teşekkür ederim, esen kalın.

Zakeos

(Arapça link gönderişimi topu taca atmak gibi değerlendirmiş olsa gerek ki yukarıdaki cümleyi yazdı) Ben de kendisine:

“Arapça okuyup anlama imkânınız var mı bilmiyorum. Yoksa, toplantımdan sonra size özet olarak anlatılanı yazabilirim...” dedim. Cevaben:

Ben Türkçe, Ermenice, İtalyanca ve İngilizce tercümelerini okudum. İslam Ansiklopedisini ve Alimlerin açıklamalarını ana dilim olan Türkçeyle okuyorum Hocam. Çok teşekkür ediyorum.

Zakeos

Ben belki Arapça da bilirsiniz diye o linki yollamıştım. Orada 1.nesil Peygamber arkadaşları olan Sahabe açıklamaları var. Onları bu gece veya en geç yarın sabah sizin için Türkçe 'ye çevirip özetleyerek size ulaştırırım İnş.

Ahmet Ziya

Bir ricam daha olacak, ama bu daha çok tarihi vakalarla ilgili, nasıl dersiniz mesela şöyle bir örnek verebilirim, dört büyük halifelerden biri olan Hz. Osmanla alakalı, ölüm şekli, bunun oluş şekli, onun bedenini bir Yahudi mezarlığına bırakmaları, birkaç gün sonra ancak dini vecibelere göre defnedilmesi, ve çok daha sonra onun bedeniyle ilgili diğer durumlar...İslam Ansiklopedisinde yer alan bu bilgileri biliyorsunuz elbette..Hz. Osmanla alakalı bu durumlara yaklaşımınızı merak ediyorum Hocam, sebepler neler olabilir bana birkaç cümleyle açıklayabilir misiniz lütfen?

Yani burada Emevi ve Abbasilerin tutumunu soruyorum aslı itibariyle...

8. ve 10. yüzyılları arasındaki "yeni uygulamalar" örneğin...Birde Emeviler ve Abbasiler arasında dini hususlardaki itilafların ve bunun sonuçlarının sizdeki açılımını merak ediyorum Hocam.

Zakeos

Bu ve benzeri bütün sorularınızı sormanızda hiçbir mâni yok fakat biraz zaman tanımanız gerekir ki benim gibi 68 yaşında bir insan mesaj yazmakta bile vakte ihtiyaç duyacağını takdir edersiniz.

Eğer Arapça kaynak isteseydiniz benim için zor olmazdı ama tercüme edip özetlemek ve herkesin anlayacağı hale getirmek biraz zaman gerektirir. Başka işler arasında bunu da yapabilmek için zaman konusunda anlayış göstermenizi rica ediyorum.

Siz bu arada aklınıza gelen başka sorular olursa yazın; cevaplarını bir tertip sırasına göre yazacağım İnş.

A.Ziya

Var Hocam aslında çok var, örneğin "Biz dünyayı beşik gibi (olarak) yarattık, dağları ise direk olarak koyduk" (Diyanetin tercümesidir) Hocam, yaklaşık 7 ya da 8 kere farklı Surelerde bu ayet aynı kalıp içinde tekrarlanıyor... mesela neden birçok kere aynı ayet tekrar ediliyor... Bu tekrarlar başka birçok ayet için de söz konusu. Şunu anlamayı çok istiyorum; ayetlerin aynı kalıp içinde birçok kere tekrar ediliyor olması bize ne anlatmak istiyor... Ayeti kelimeye dönersek ALLAH neden kendisi hakkında çoğul konuşuyor, yarattım yada var ettim demiyor ama yarattık, var ettik diyor... Diğer 3 semavi metinlerde ALLAH kendisiyle yada yaptığı bir eylemle ilgili konuşurken hep tekil konuşuyor mesela; dedim, uyardım, vaat ettim, yarattım, emrettim gibi.. Dünyanın yuvarlak olduğunu biliyoruz, yukarıdaki Ayeti Kelimde "beşik gibi (olarak) yarattık" sözündeki "beşik" nasıl anlaşılmalıdır ve "dağların direk olarak" yaratılması ne anlama gelmektedir...Değerli Hocam, Sizden çok ama çok özür diliyorum, bana ulaştığınız ve bu nazik üslubunuz için müteşekkirim, benim hiçbir acelem yok, endişem de yok, bu nedenle lütfen Sizde hiç acele etmeyin, ne vakit müsait olursanız o zaman en uygun zamandır. Bu arada benim sorularım oldukça fazla özellikle Kur'anı Kerim ayetleri noktasında yüzlerce sorum var, araştırmaya devam ediyorum tek isteğim İslami kesimden bir kardeş yada kardeşlerimin bu sorulara samimi yanıtlarını tespit etmek, ömrüm yettiğince okumaya ve öğrenmeye devam edeceğim Hocam, Mesih İsa'nın dediği gibi "Gerçeği bileceksiniz ve gerçek sizi özgür kılacak" benim hedefimde de bu var değerli Hocam, hayırlı günler, toplantınız güzel geçsin, uygun bir vaktinizde siz nasıl münasip görürseniz o şekilde devam ederiz ALLAH izin verirse, hürmetler Hocam.

Zakeos

Tamam, bütün sorularınıza, sade, herkesin anlayacağı, kısa ve öz cevaplar yazacağım inş. Toplantım bittikten sonra ilk fırsatta size yazma gayretinde olacağım...

A.Ziya

Hocam hiç acele etmeyin çok rica ediyorum, çok fazla soru sordum, zamana yayarak yanıtlarsanız bende vicdan sorunu yapmam o zaman, bir kez daha müteşekkirim, bu gün için son bir sorum olacak; Kur'anı Kerim, Mesih İsa hakkında konuşurken, Mesih'in "Kelamullah", "Nurullah" ve "Ruhullah" olduğunu söylüyor (Diyanetin tercümesinde ALLAH'ın sözü, ışığı ve ruhu) Sureleri biliyorsunuz zaten, Hocam Mesih ile ilgili Ayeti Kelimeleri nasıl anlamamız gerekir, Sizin, Mesihle ilgili bu ayetlere bireysel yaklaşımınız nasıldır...neden başka bir peygamber yada ALLAH adamı hakkında buna benzer betimlemeler yada açıklamalar yer almamıştır...Hocam bu gün için bu sondu, toplantınıza da çok az kaldı, ben bir kez daha Size çok teşekkür ediyorum, tevazu ve nazik yaklaşımınız için ALLAH razı olsun Sizden, zamana yayarak yanıtlarsanız bende vicdan sorunu yapmayacağım, esen kalın, sağlıklı ve mutlu kalın, hayırlı günler Hocam.

Zakeos

Hayırlı Sabahlar Zakeos Bey,

Dün söz verdiğim gibi bugün iki sorunuza cevap yazarak sorularınıza cevap vermeye başlayalım. Önce Zuhruf Süresi 45. Ayet ile başlayalım. Sorunuzun en kısa ve en doğru cevabı şöyledir:

(Soruların cevabı uzun yazmayı gerektirdiği ve benim yaşımda olan bir kişinin telefon ekranında yazmasının zorluğu sebebi ile hazır cevapları arayıp buldum; "Sorularla İslamiyet" sitesinde konu ile ilgili yazılanları alıp kendisine yollamaya başladım. <https://sorularlailslamiyet.com/>)

Zakeos Bey,

Zuhuf Süresi 45. Ayette ifade edilen Peygamberimiz Hz. Muhammed'in diğer peygamberlere sorması emri ile kast edilen, Peygamberimizin Allah tarafından Miraca çıkartıldığı zaman, diğer peygamberlerle karşılaşp görüşmesi esnasında sormasıdır. Nitekim Peygamberimizin Miraçta diğer peygamberlerle karşılaşp konuştuğu, kendilerine namaz kıldırarak için imam olduğu sabittir. Bu bilgi ve tefsir: Taneri tefsirinde (21/611) Peygamberimizin amcası oğlu Abbas'a ve ve Abdurrahman b. Zeyd'e (1.nesil) izafe edilmektedir.

Aynı bilgi Kurtubi tefsirinde (16/95) Said ibni Cübeyr ve Katade gibi Tabiin (2.nesil) alimlerine isnat edilerek aktarılmakta olup en doğru tefsir ve açıklama olduğu kabul edilmektedir.

Biliyorsunuz TABERİ ve KURTUBİ en eski ve en muteber Kur'an tefsirlerindedir.

Gelelim Kur'an'ı Kerimdeki tekrarların sebebi hikmetine:

Kur'an'ı Kerim'in her süresinde tekrar vardır ve her tekrarın sebebi de farklı olabilir. Bunun için Arapça kaynaklarda Kur'an'ı Kerimdeki tekrarların tamamı sıra ile teker teker ele alınmış ve her birinin sebepleri izah edilmiştir. Türkçede bu kadar ayrıntılı bir kaynak yoktur maalesef. Arapçadaki bu ayrıntıyı tercüme edemeyeceğimize göre size tekrarın mantığı ile ilgili genel bir bilgi yazayım ve bir de bu bilgilerin anlatıldığı bir video yollayayım. Bugün bu kadar ile yetinip yarın veya fırsat buldukça devam ederiz İnş.

Kur'an'daki Tekrarların Hikmeti

Bazı âlimlere göre, Kur'an'da özellikle peygamberlere ait kıssaların tekrarlanmasının üç hikmeti vardır:

Birincisi: Bir yerde bir bölümü zikredilen kıssanın diğer bölümü ise başka bir yerde zikredilmiştir. Bu dış görünümü itibariyle bir tekrar gibi görünür.

İkincisi: Kur'an, fesahat ve belağatını göstermek için bir yerde uzunca anlattığı bir kıssayı, başka yerde çok veciz bir ifadeyle anlatır.

Üçüncüsü: Kıssaların zikredilmelerinde nübüvvetin, özellikle Hz. Muhammed (asm)'in nübüvvetinin, Allah'ın varlığı ve birliğinin ispatı, Allah'ın zalimleri cezalandırmaya kadir olduğunun ders verilmesi, İslam'dan önce yaşamış milletlerin başına gelen kötü akıbeti göz önüne sererek yeni inkarcıların uyarılması gibi değişik maksatlar vardır. Her bir yerde hikmete münasip bir tarzda adı geçen hususlardan birini veya birkaçını ders vermek için kıssanın tekrarı söz konusudur. (Bk. İbn Cüzeyy, 6.)

Kur'an'ı Kerim'deki tekrarların hikmetlerinden bazıları şunlardır:

1. Sıkıntılara ve günahlara sık muhatap olan iman ehli için Kur'an'daki bazı tekrarların mühim hikmetleri vardır. Kur'an-ı Kerim'de yer alan Hz. Musa (as) ve Hz. İbrahim (as) kıssaları gibi kıssalarda, bahsi geçen peygamber ya da peygamberlerin kurtuluşunu gösterip; zulme ve sıkıntıya maruz kalan ehli imanın karşılaştıkları sıkıntılardan teselli bulması amacıyla bu kıssalar tekrar edilmiştir. Diğer taraftan isyanları nedeniyle helak olan Ad ve Semud kavimleri gibi kavimlerin helakları da göz önüne serilerek ehli imanın isyandan ve günahattan uzak durmaları dersi verilmektedir.

2. Kur'an'ın muhataplarının büyük kısmını teşkil eden ilimle fazla meşgul olmamış halk tabakası için Kur'an-ı Kerim, tekrar tekrar yer ve gök gibi en rahat görülebilen yaratılış delillerini göz önüne sermekle Allah'ın varlığını ve birliğini ispat etmektedir.

3. Her vakit nefsin ve şeytanın saldırısına maruz kalabilen iman ehline şevk vermek maksadıyla cennetteki karşılaşılabilecekleri nimetler, günahlardan sakındırmak için de cehennemdeki maruz kalabilecekleri cezalar sık sık gözler önüne serilmektedir.

4. Kur'an, hem bir dua ve zikir kitabı hem bir şeriat kitabı hem bir davet ve tebliğ kitabı hem tevhid kitabı hem hikmet kitabı hem de kulluğun tarifnamesi olduğu yönleriyle tekrarı gerektirir. Şöyle ki:

- Duanın tekrar edilmesi, kabul edilmesi ihtimalini kuvvetlendirdiğinden, duanın tekrarı gerekir. Aynı şekilde zikrin tekrarı nurlandırır, bu nedenle tesbih, tahmid ve tekbirlerin sık sık tekrarlanması gerekir.

- Kur'an'ın şeriat kitabı olması yönüyle: Kur'an bu sağlam ve büyük dinin esaslarını tesis eder. İnsanlığın sosyal hayatında köklü inkılâplar yapar ve değiştirir. Elbette, bu esasları tespit ve sağlamlaştırmak için tekrarda bulunması gerekir.

- Kur'an davet ve tebliğ kitabı olması haysiyetiyle: insanları davet ettiği davanın ehemmiyeti ve İslamiyet'in güzelliklerini sık sık nazara vermesi gerekmektedir. Bu da tekrarı gerektirir.

- Kur'an'ın tevhid kitabı olması itibariyle: Cenab-ı Hakkın varlığını ve birliğini sık sık vurgulaması gerekir. Kur'an büyük meselelerden bahseder ve kalpleri bunlara iman etmeye davet eder. İnce hakikatlerden söz eder ve akılları bunları bilmeye çağırır. Öyleyse bunların kalplerde yerleşmesi ve toplumun her kesiminin fikirlerinde tesbiti için muhtelif suret ve çeşitli üsluplarda tekrarı lazımdır.

- Kur'an'ın hikmet kitabı olması itibariyle: kâinatın ve insanın asıl yaratılış gayesini her fırsatta anlatması gerekmektedir.

- Kur'an'ın iman ehlinin, ibadet ve sosyal yaşayışlarını sistemleştirmesi itibariyle, kulluk ve toplumsal derslerini yerleştirmesi için sık sık gözler önüne sermesi gerekmektedir.

5. Kur'an, en zeki insandan en kıt akıllıya, en takva ehli olandan en şakî yani azgın olana, dünyanın cazibesinden kurtulup ciddi bir şekilde ahiretine çalışanlardan, dünyaya kendini kaptıran gevşek kimselere kadar bütün insan tabakalarına bir hitap ve bir ilaçtır.

Fakat herkes her vakit herkese deva ve şifa olan Kur'an'ın tamamını okumaya fırsat bulamaz. Bundan dolayı yaptığı her şeyde fayda ve maslahatlar gözetken ve yarattığı varlıklara karşı sonsuz şefkat ve merhamet sahibi olan Allah, Kur'an'ın temel maksatlarını bazı sûrelerde ve özellikle uzun olanlarda yerleştirmiştir. Böylece her bir sure küçük bir Kur'an olmuş ve herkese yolu kolaylaştırmıştır. Kur'an, İnsanları teşvik ile şöyle nida eder:

"Öğüt için Kur'an'ı kolaylaştırdık. Yok mu öğüt alan?" (Kamer, 54/17)

6. Hadisin ifade ettiği gibi “Her bir ayetin mana mertebeleri vardır; zahirî (açık), bätini (açık ve görünür manasının içindeki, ehlinin anlayabileceği mana), haddi (kapsamı) ve muttala’ı (anlam çerçevesi) vardır. Bu dört mana tabakasından her birinin de fürûatı (detayları), işaretleri, dalları ve ayrıntıları vardır.”⁸

Yani her bir ayetin çok mana tabakaları bulunmakla beraber, her maksat için çok yönler, hükümler, faydalar ve maksatlar söz konusudur. Bundan dolayı bir yerde bir vecihle zikredilirken, başka bir yerde başka vecihle zikredilir. Bir surede bir maksatla, bir başkasında başka maksatla anlatılır. Buna göre, gerçekte tekrar yoktur, ancak görünüş itibariyle bir tekrar vardır. Gözlerin, kulakların, parmakların, birbirine benzediği halde gerçekte ayrı ayrı olduğu gibi.

7. Nasıl ki insanın cismani ihtiyaçları farklı farklıdır. Bazısına hava gibi her an, bir kısmına su gibi midenin harareti vaktinde zaman zaman, bir kısmına gıda gibi her gün, bazısına ziya gibi haftada bir, bazısına ayda bir, bazısına ilaç gibi senede bir İhtiyaç olur.

Aynı şekilde İnsanın manevi ihtiyaçları da farklı farklıdır. Bir kısmına “Hu ve Allah” demek misali her an, bir kısmına "Bismillah" gibi her vakit, bir kısmına "La ilahe illallah" gibi her saat ihtiyaç vardır. Diğerlerini kıyas edebilirsiniz.

Bu durumda ayet ve bazı kelimelerin tekrarı, ihtiyaçların tekrarından ileri geliyor ve onlara olan ihtiyacın şiddetine işaret etmektedir.

8. Kur'an'da çeşitli insan tabakalarının dilleriyle ve halleriyle tekrar tekrar yaptıkları suallerin cevapları vardır. Suallerin tekrar tekrar sorulması cevapların da tekrar tekrar verilmesini gerekli kılar.

9. Kur'an-ı Kerim de sık tekrarlanan Hz. Musa'nın (a.s.) kıssası gibi diğer peygamber kıssalarının çok tekrarlanmasında, Peygamber Efendimizin (ASM) davasının doğruluğuna bütün peygamberlerin nübüvvetlerini delil gösterip, “Onların tamamını inkâr edemeyen, Hz. Muhammed (asm)'in peygamberliğini ve davasını hakikat noktasında inkâr edemez.” dersini vermesi hikmetiyle; ve herkes her vakit bütün Kur'an'ı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından, her bir uzun ve orta uzunluktaki sureyi birer küçük Kur'an hükmüne getirmek için, ehemmiyetli iman esasları gibi o kıssaları tekrar etmesi, değil israf, belki belağatının gereğidir ve Hz. Muhammed'in hadisesi, bütün insanlığın en büyük hâdisesi ve kâinatın en büyük meselesi olduğunu ders vermektir.

Netice olarak; yukarıda sayılan ve sayılmayan daha pek çok hikmetlere binaen Kur'an' da bazı tekrarlar yapılmıştır. Kur'an-ı Kerim' in tekrarları, sıradan insan sözleri gibi usanç vermemekte, aksine ihtiyaç fazla olduğundan ve bu tekrarlar ihtiyaçtan kaynaklandığından tekrarının lezzet verdiği ortaya çıkmaktadır.

Bununla beraber yüzlerce senedir tüm Müslümanların hayatının her anına ışık tutan, ibadetlerinde tekrar ve tekrar okunan Kur'an bu kadar sık okunmasına rağmen hiçbir mü 'mine usanç vermemesi, küçük yaşta Kur'an'ı ezberlemeye çalışan çocukların zihinlerine kolayca yerleşmesi, ölüm döşesinde bulunanlara zemzem suyu gibi tatlı gelmesi gösteriyor ki, Kur'an her yönden mucize olduğu gibi okunması cihetiyle de mucizedir. Bazı bölümlerinin tekrarlanması da mucize olmasının gereğidir.

KUR'AN'DA AYNI KISSALAR NEDEN TEKRAR TEKRAR ANLATILIYOR?

Nitekim her farklı detay, değişik ibretlere medar olarak, gönüllerden gayb âlemlerine doğru bin bir ulvî pencere açmaktadır. Meselâ Hazret-i Âdem aleyhisselâm-'a İblîs'in secde etmemesi meselesi, mükerreren yedi sefer bildirilir ve her birinde, İblîs'in hîle ve desîselerinden birine dikkat çekilir.

Bu tekrarların hikmetini beyan sadedinde ayet-i kerimelerde şöyle buyrulur:

“(Resulüm!) Biz onu böylece Arapça bir Kur'an olarak indirdik ve onda ikazları tekrar tekrar açıkladık. Umulur ki onlar (bu sâyede günahattan) korunurlar yahut da o (Kur'an) kendileri için bir ibret ortaya koyar.” (Taha, 113)

“Sen yine de öğüt ver (hatırlat). Çünkü öğüt (hatırlatma) müminlere fayda verir.” (ez-Zâriyât, 55)

Tekrarlar, asıl maksadın farklı üsluplarla tebliği durumundadır. Bunun için sıradan meseleler tekrar edilmez. Meselâ Hazret-i Mûsâ aleyhi selamın doğumu, gençliği ve evliliği tekrarlanmaz. Fakat Firavun 'la karşılaşması, sihirbazlarla müsabakası ve azgın Benî İsrail kavminin durumu gibi Risâlet'in hedefi açısından çok mühim olan hususlar, tam dört yerde tekrar edilmiştir.

Diğer taraftan, bir şahısla alâkalı malumatın çeşitli yerlerde zikredilen kısımları bir araya getirildiğinde mükemmel bir bütünlük müşahede edilir. Böylece her bir kıssa, aralarında hiçbir ihtilâf ve zıtlık olmaksızın bir tek mevzu gibi bir bütünlük arz eder.

Kıssalarda daha çok manaların tekrarı mevzuubahistir. Bunun en mühim maksadı, ilâhî ve ulvî gayelerin, ruhlara ve gönüllere alışkın oldukları bir tarzda zerk edilmesidir. Çünkü insan, kendisine takdim edilen bir meselenin çeşitli şekil, üslup ve ifadelerle tekrarı hâlinde, verilmek isteneni daha iyi hazmeder. Bu da tekrarın, insan psikolojisine uygun ilâhî bir terbiye ve tezkiye usulü olarak Kitâbullâh'ta yer aldığını gösterir.

Ayrıca tekrar, aynı manayı değişik ifade kalıplarıyla ve çeşitli üsluplarla ortaya çıkararak, Kur'an'ı Allah'ın inzal buyurduğunu ve insanların onun bir benzerini yapamayacaklarını ispatlayan ilâhî mucizelerden biridir.

Manaların tekrarında bazen tafsilat, bazen de hulâsa söz konusudur. Böylece Kur'an-ı Kerîm, değişik seviye ve zihniyetlere hitap etmektedir. Çünkü bazı insanlara hulâsa yeterken, bazılarına ise tafsilat icap eder. Zira Kur'an, avamdan havâssa kadar insanlığın bütün kademelerine hitap eder. Bu suretle, her seviye, her tabaka ve her sınıf, kabiliyet ve istidadı nispetinde ondan istifade edebilir.

Kur'an-ı Kerîm'deki kelime ve cümle tekrarları ise, te'kîd gayesiyle birlikte hayret ve dehşet verme, korkutma, ikaz ve tasviri canlandırma gibi belâğat inceliklerinden birini temin etmek içindir. Meselâ “Kâria Sûresi”nde «الْقَارِعَةُ» lafzının üç defa tekrar edilmesi, kıyametin dehşetli manzarasının muhataba çok derinden hissettirilmesi hikmetine mebnîdir.

Diğer yandan Rahman Suresi'nde insanlar ve cinler için yaratılan nimetlerin sayıldığı cümlelerin ardından gelen ve otuz bir defa tekrar edilen:

“Öyle iken Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebilirsiniz?” cümlesi, kullara gaflet perdelerini aralatarak, ilâhî nimetleri itiraf ile şükür vazifesini hatırlatmaktadır. Ayrıca Rahman Suresi'ndeki otuz bir defa gelen bu tekrarın sıkmadan ve huzurlu bir şekilde okunuşu, Arap edebiyatında eşine rastlanmayan müstesna bir hususiyettir.

Yine Mürselât Suresi'nde on defa tekrarlanan:

“O gün, yalanlayanların vay hâline!” ayeti de birçok ilâhî hakikatin bahsedildiği ayetlerden sonra gelmekte ve bunları yalanlayanların, hüsrân dolu bir akıbet ile şiddetli bir cezaya dûçâr olacaklarını haber vermektedir. Dolayısıyla müfessirler, bu ayetin geçtiği her yerin öncesinde anlatılan manaları nazar-ı dikkate alarak:

«Hüküm gününü, Allah'ın yüce ayetlerini ve sonsuz kudretini, sayısız ilâhî nimetleri, azap yeri olan cehennemi ve mükâfat mekânı olan cenneti yalanlayanların vay hâline!» şeklinde izah etmişlerdir.

Kur'an, hakikate dâvet eden bir hidayet rehberi, bir dua ve zikir kitabıdır. Dua ve zikrin hakikati ve tesiri ise, tekrar ile ortaya çıkar. Namazların her rekâtında Fatıha Suresi'nin tekrar tekrar tilâvet edilmesi, tesbihâtın otuz üç, doksan dokuz ve yüz on bir gibi muhtelif sayılarda icra edilmesi, rükû ve secdelerdeki tesbihler, hep bu tekrarlardaki bereket ile onların kalbe iyice nakşolması gayesine matuftur. Bu nevi ibadetler, kulun Rabbi ile râbitasını kuvvetlendireceği gibi çokça getirilen salavat-ı şerifeler de Rasûlullâh sallâllâhu aleyhi ve sellem ile râbitayı pekiştirir. Çokça tekrar edilen zikirler, bir zaman gelir ki o zikrin hakikatine kalp ve idrakte intikali temin eder.

Nitekim, Cüneyd-i Bağdâdî -kuddise sirruh- Hazretlerine birisi gelip:

“-Üstadım, «Lâ ilâhe illâllâh'ın manası nedir?» diye sorar.

O büyük Hak dostu şu cevabı verir:

“-Evlâdım bu sözü çokça tekrar et ki, manasının hakikatine eresin.”

Size ayrıca bir video linki de gönderiyorum; onu da dinleyebilirsiniz:

<https://youtu.be/Yp2WbgPdA7g>

Tekrar ihtiyaçtan doğar. İhtiyaç tekrar ediyorsa bilgi de tekrarlanır. Dua ve zikirlerin tekrarı ile kazanılan mükâfat çoğalır.

Her gün tekrar yememiz ihtiyacın tekrarı sebebi iledir.

A.Ziya

Kur'an'ı Kerim Sürelerindeki tekrarların her birinin farklı nedenleri var. Arapça olan bu araştırmada, her sürede tekrarlanan ayetlerin tekrar edilmesinin sebepleri teker teker anlatılıyor...

<http://www.islamicbook.ws/qbook/alom/asrar-altkrar-fi-alqran.html>

A.Ziya

Günaydın Hocam,

Dikkatle okuyacağım, her şeyden önce size çok teşekkür ediyorum, büyük emek vermişsiniz elinize yüreğinize sağlık, bana zaman ayırdınız her şey bir yana benim için sadece bu bile çok kıymetli, sağ olun var olun, güzel bir gününüz olsun, saygılar.

Zakeos

Birbirimize yardımcı olmak sadece dini değil aynı zamanda insani bir görevdir. Elbette elimizden geleni yapacağız...

Sadece şunu ifade etmek isterim; sorularınızın çoğu yüz yüze oturup konuşarak müzakere etmeyi gerektiren sorulardır. Çünkü her cevap başka bir soruya pencere açabiliyor; yeni cevaplar gerektirebiliyor...

Yarın sabah cevap yazmaya devam edeceğim...

Ben Ermenilerin sadık ve sanatkâr bir kavim olduğunu bilir; takdir ederim. Aramıza sokulmak istenen fitnelere de hiç kulak asmam...

Allah'a emanet olun...

A.Ziya

Hocam okudum üstelik birkaç kere, tekrar teşekkür ederim, yüreğinize sağlık, emeğinize sağlık, haklısınız cevap bir yeni bir soru doğurabiliyor, ilahiyat böyle bir şey zaten, halkım için söylediklerinize çok teşekkür ederim, keşke sizin gibi düşünen insanlar çok olsaydı da bu kadim kavim helak olmasaydı, Hocam saygılar.

Zakeos

Emperyal devletler, Türk kavmini olduğu gibi Ermeni ve Rum kavmini de kendi emelleri için kullanmak ve aramıza fitne sorarak dayanışma gücümüzü zayıflatmak ister. Hrant Dink'i gibi aydınlara bunun için tahammül edemiyorlar...

Bizde uyanık olup aramıza fitne sokturmayacağız İnş.

A.Ziya

Çok yaşayın Hocam

Zakeos

Hep beraber yaşayalım ki huzur ve mutluluğumuz artsın...

A.Ziya

Âmin Hocam Âmin

Zakeos

İslam Dinini tam ve doğru anlamak için Arapça bilmek gerekiyor. Arapça bilmeyenler muhtemel anlamlardan biri olan tercümenin dar alanında kısır kalabiliyor. Siz de çok iyi bilirsiniz ki tercüme etmek hayli zaman alabiliyor. Size tercüme ve yanlış anlamalarla ilgili bir makalemi yollayayım. Umarım faydalı olur.

A.Ziya

MISRI KAHİRE İFADESİ ÜZERİNE

Muhterem Mehmet Görmez Hoca'ya,

Tanıdığınızı Zannettiğim İsmail Kara Hoca ile yaptığım bu yazışmayı, içerisinde sizlerin adını da zikretmem sebebi ile, bilgi için gönderiyorum.

Ahmet Ziya

Değerli Kardeşim Muhterem İsmail Kara Hocamıza,

Allah'ın selamı rahmeti bereketi üzerinize olsun...

Sekiz günden beri Of'ta köydeyim. Telefon ekranına mahkûm olmanın zorluklarını yaşıyorum. Bilgisayar kullanma alışkanlığım yeterli olmadığı için yanımda Laptop taşımıyorum. Gelen mailleri, çocuklarım çıktı alarak bana verir; böyle okumayı tercih ederim. Yazılarımı da çoğu zaman onlar temize çeker... Köyde bu imkânım olmayınca telefon ekranından uzun sayılacak bir yazı okumak, bizim yaşımızdaki insanlar için biraz zor oluyor. Buna rağmen 12 sayfalık yazınızı, dip notları dâhil, okudum. Okuduğum yazılarda ayrıntılara bile dikkat etmeye çalışırım.

Yazınızda basit bazı ayrıntıların çağrıştırdığı bir hususa işaret etmek için bu notu yazıyorum.

“mısır-ı Kahire” ifadesini hatalı okuyup anlayanlara işaret ettiniz. Böyle hatalı anlamalar üzerine bina edilmiş hatalı fikir ve tenkitleri derleyip toparlayan meraklı bir genç çıksa ilginç bir kitap ortaya çıkabileceğini tahmin ediyorum. İlk aklıma gelen iki üç misali ben zikredeyim:

- 1980 yılında Mekke'ye gittiğim ilk ayları idi; üç farklı ülkeden 4 Arap arkadaşla bir yurt odasında beraber kalıyorduk. Eniştem ve hafızlık hocamla Arapça mektuplaşıyor; oda arkadaşlarımdan da istifade ediyordum. Hilmi Yıldız Hocamın

"...رجعت من المملكة قبل أسبوع..." ifadesini okuyan oda arkadaşlarım “Hocan buraya gelip döndüğü halde” bizimle neden tanıştırmadınız diye sitem edince şaşırılmıştım. Hocamın buraya gelip döndüğünü nereden çıkardınız dedim. Hocan kendisi mektubunda yazıyor dediler. Mektubu tekrar okudum; yine anlayamadım. Nerede yazdığını göstermelerini istedim. Yukarda yazdığım cümleyi gösterdiler. Oysa Hocam o cümle ile, bizim “memleketimiz” olan Of'un bir köyünden İstanbul'a dönmeyi kastediyordu. Arap arkadaşlar ise “krallık” anlamındaki “المملكة” kelimesinden Suudi Arabistan'dan döndüğünü anlamışlardı. Uzun zaman söyler gülerdik. Hocama da bu durumu yazmış Onunda bilmediği bir inceliği beraber öğrenmiştik

-Seksenli yılların ortalarında, bu sefer Hocam Umre 'ye gelmiş ve evime misafirim olmuştu. Tavuk sevdiğini bildiğim için Suudi Arabistan'ın meşhur yerli tavuk çiftliği olan “Fakih” bayisine uğrayıp tavuk alarak pişirmiş ve Hocam için özel hazırlık yapmıştım. Sofraya oturduk; hocamın önüne koyduğum tavuklardan yemediğini görünce sebebini sordum. Bana İbni Abidin şerhinde okuduğu şu ibareyi okudu:

وَعَلَيْهِ أَشْتَهَرُ أَنَّ اللَّحْمَ السَّمِيْطَ بِمِصْرَ نَجَسٌ

“Mısır'da yaygın olan sıcak suya batırıp tüyleri yontulan tavuk etinin mundar olacağı ve yenmeyeceğini “bildiren bir ifade... Metni beraber okuduk. Aldığım tavukları gözümün karşısında kesip sıcak suya sokarak yonttuklarını da ben gördüğümü teyit edince tavukları çöpe atmıştık...

Bir gün sonra Ümmül Kura Üniversitesinde Fıkıh Hocamıza ibareyi gösterip, Mekke gibi bir belde “Fakih” gibi bir müessesede nasıl böyle bir uygulama yapabildiğini sordum. Hocam hayretle yüzüme baktı. Sen bu ibareden ne anlıyorsun diye sordu. Bildiğim Arapça ile anlatmaya çalıştım. Hocamız bilmediğimiz bir inceliği bana anlatmakta bayağı zorlanmıştı. Sonunda anladım ki Arapça sıcak su, kaynamış el yakan su, fokurdayarak kaynayan su için farklı ifadeler kullanılıyor. İbni Abidin ibaresinde kullanılan kelime “fokurdayarak kaynayan su” anlamında imiş. Tavuk çiftliğinde kullandıkları su ise, içine sokulan elin dayanabileceği sıcaklıkta bir su olduğunu tekrar uğrayıp deneyerek öğrendim. Fokurdayan suya sokulan kesilmiş tavuğun içindeki pislik et gözeneklerine sirayet eder ve eti mundar eder. Ancak sıcak suyun gözeneklerin kirlenmesine yol açacak bir etki yapmadığını, ibarede bunun kastedilmediğini, erbabına sorarak, dil inceliklerini öğrenerek ve yaşayarak öğrenmiş olduk. Hocama ibaredeki dil inceliğini, tavuk çiftliğindeki uygulamayı anlatıp ikna etmek pek kolay olmamıştı...

- Bir Whatsap grubunda emekli bir akademisyen hocamız aşağıdaki tercümeyle yollayıp güvenilirliğini sordu: “Müminlerin annesi Hazreti Aişe (Radıyallahu anha) şöyle demiştir:

Resul-i Ekrem'e ﷺ tâunu sordum. Bana şöyle buyurdu:

“Tâun (verem gibi bulaşıcı hastalıklar) Allah-u Teâlâ'nın dilediği kimselere gönderdiği bir azabıdır. Fakat bunu müminler için rahmete çevirmiştir. Bu salgına yakalanan hiçbir mümin yoktur ki bu günlerde ecrini Allah'tan bekleyerek evinde sabırla otursun ve Allah'ın ona yazdığından başka hiçbir şeyin başına gelmeyeceğine inanırsa mutlaka bir şehit ecri alır.”

Büyük muhaddis İbn Hacer şöyle diyor: Hadis-i şerif, şartlarına riayet ederek evinde sabreden bir mü'minin bu salgında ölmesi bile şehid ecrine nail olacağını buyurmaktadır.”

Bu dört şart:

1. Şikâyet etmeden sabretmek,
2. Evinde oturmak,
3. Ecrini Allah'tan beklemek,
4. Allah'ın yazmadığı hiçbir şeyin ona dokunmayacağına inanmaktır.”

Hadis-i Şerifin metnine baktım:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الطَّاعُونَ، فَأَخْبَرَهَا أَنَّهُ كَانَ عَذَابًا يَنْعَثُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مَنْ يَشَاءُ، فَجَعَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ، فَلَيْسَ مِنْ عِنْدِ يَقَعُ فِي الطَّاعُونَ، فَيَمُوتُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الشَّهِيدِ [1]؛ رواه البخاري.

"...فيمكث في بلده..." Hadis'in orijinal metninde:

İfadesi “evinde” olarak tercüme edilmesi doğru değildir. Delilsiz tasarruftur. Doğru tercüme edip izah ederken böyle de uygulanabileceğini söylemek mümkün olsa da Allah'ın Resul'ünün ifadelerini değiştirmek sorumsuzluk, haddi aşmak olup güven zedeler...

“Ülkesinde, oturduğu bölgede” diye tercüme edilmesi gerekirdi. Tercümede başka hatalarda var...

Bu hatalı tercümeyle bakarak herkes evinde otursa, ülke için en büyük felaket ortaya çıkar ve 6 ay 1 sene sonra açlık baş gösterebilir...

- Geçen günlerde bir Whatsap grubunda Ahmet Hakan Çakıcı isimli bir arkadaşın değerlendirmesinde:

“...bize tercüme edildiği şekli ile...” İfadesini görünce, dikkatini takdir etmiş ve şu notu yazmıştım:

“Tercümelere yapılan eksiklik ve hatalar üzerinde bir araştırma ve inceleme yapılacak olsa, çarpıcı gerçekleri ancak görüp öğrenme imkanımız olur...”

Geçen günlerde, Mehmet Görmez Hoca'nın bir seminerini videodan izledim. İmamı Gazali'nin İhya kitabı mukaddimesinden iki satırlık bir cümle almış, tahtaya yazarak onu şerh ediyordu...

İbareyi hatalı aktardığını, hatalı tercüme ettiğini dolayısıyla şerhin de hatalı olduğunu görünce şaşkınlık yaşadım. DİB yapmış, akademik unvan sahibi olmanın yanında medrese eğitimi de almış olmasını dikkate alarak kendimi test etme ihtiyacı hissettim ve konuyu etraflıca inceledim. İhyanın piyasadaki 3 ayrı tercümesine baktım. Birinde (Bedir Yayınları Tercümesi) o cümle tamamen atlanmış ve atlandığına dair herhangi bir not veya işaret de konmamış, diğer iki tercüme metinde de atlanan kelimeler, doğru anlamadıkları cümlelerin hatalı tercümelerini gördüm. İbareyi doğru anlayıp doğru tercüme eden bir kaynak bulamadım...

Bu durumda tercüme metinlere güvenerek çok iddialı konuşmak yerine sizin gibi ihtiyatlı ifadeler kullanmak daha uygun ve doğru olur; sizi tebrik ediyorum...”

Dedemizin kullandığı dili doğru okuyup doğru anlayacak araştırmacıların bile çok azaldığı bir ülkede, Arapça gibi çok zengin ve bereketli bir dilin inceliklerini bilen, doğru anlayıp doğru tercüme edenleri aramak hayalcilik mi olur bilmiyorum. Sadece şunu anlayıp biliyorum ki ilim ve araştırma ehli insanlar mütevazı olmalı, boyundan büyük iddialı işler yaptığı havasına girmemeli...

Rabbim bilmediğini bilen, haddini aşmayan, çalışkan, gayretli araştırmacılarımızın sayısını artırsın...

04.04.2020 Hayrat/Hamzalı

Ahmet Ziya İbrahimoglu

Yukarıdaki yazıyı okuyan İsmail Kara Hocamız Mehmet Görmez Hoca ile yazışmamızın ayrıntılarını sorunca kendisine şu notu yazdım:

Muhterem İsmail Kara Hoca'ya

Sizde Oflu Hocaların talebesinin oğlu ve Osmanlıca kaynaklara aşina olduğunuza göre ibareye yabancı olmadığınızı zannediyorum.

ولقد خيلوا إلى الخلق أن لا علم إلا فتوى حكومة تستعين به القضاة على فصل الخصام عند تهاوش الطغام أو جدل يتدرع به طالب المباهاة إلى الغلبة والإفحام أو سجع مزخرف يتوسل به الواعظ إلى استدراج العوام إذ لم يروا ما سوى هذه الثلاثة مصيدة للحرام وشبكة للحطام

Bu ibareyi İmam-ı Gazali'nin İhyası mukaddimesinden alarak İlimlerin neden İhya edilmesi, yenilenmesi gerektiğini izah ederken:

- 1-Kâdi'ların da yararlandığı hükümet fetvaları. Yani resmi fetvalar,
- 2-Ulemanın birbirine karşı övünmek için yaptıkları Cedel, tartışma,
- 3-insanları aldatmak için yapılan süslü vaazlar.

فتاوي حكومة

جدل العلماء

الوعظ المزخرف

Şeklinde izah edip İmamı Gazalî'ye izafe ederek, "Hükümet Fetvaları" şeklinde bir tabir ortaya atmış, kendine göre şerh etmeye çalışmıştı... Biliyorsunuz "Ahlaksız Dindarlık" tabiri de ona ait.

Oysa İmamı Gazalî Hükümet Fetvalarından değil, ehliyet eksikliği sebebiyle mahkemelerdeki hâkimlerin hükümlerinden ve onlara dayanarak hüküm veren kişilerden bahsediyordu...

Aramızdaki müzakerenin bundan sonrası Arapça metinler üzerinden gelişti...

معنى كلمة حكومة من قواميس اللغة

حيث ذكروا أن أول معنى لها هو قضاء في قضية والمعنى الثاني بمعنى الدولة

أستاذنا لا تهتم لكلمة حكومة التي يتم استخدامها في عصرنا

لأن كلمة حكومة في المعنى الأساسي لها والأول هي القضاء وهذا ما كان يستخدم قديماً وهذا ما ذكره كتب المعجم للغة العربية

حكومة بمعنى المحكمة والقضاء وليس الدولة

فتوى حكومة بمعنى فتوى بشأن قضية في محكمة

وهذه أيضاً من أمور الحكومة والقضاء من وظائف الحكومة

العبارة تصف فئة من الناس حلوا محل العلماء الصادقين الذين قُلت أعدادهم حتى كاد الزمان أن يخلو منهم.. فهم أناس مترسمون (ليسوا علماء ولهم شهرة العلماء ومظهرهم) استحوذ عليهم الشيطان فأصبحوا ملكاً خالصاً له يتصرف بهم كيف يشاء، واستغواهم الطغيان أي أنهم وقَعوا تحت غواية الطغاة (ترهيباً كانت أو ترغيباً)، فأصبحوا علماء السلاطين الذين لا هم لهم إلا حظوظ أنفسهم الدنيوية العاجلة، فصاروا لا يعرفون معروفاً ولا ينكرون منكراً، حتى أصبحت علوم الدين مندرسة (أي غائبة قد مُحيت) ومنار الهدى في الأرض منطمسة أي محجوب ضوءها ومحجوب.

أولئك (أشباه العلماء) زينوا للناس أن علوم الدين ليست سوى فتوى يصدرها أحدهم ليفصل بها القضاة بين الخصوم من الطعام وهم أراذل الناس.. أو أن علوم الدين مجرد علم كلام يجادل به طالب المباحة الذي يريد الظهور والشهرة ويغلب به غيره ممن يجادله.. أو أنه مجرد سجع مزخرف أي كلام منثور مقفى وله فواصل يتكلفه قائله تكلفاً بلا روح.. يستخدمه أولئك الذين يتمظهرون بمظهر العلماء فيلبسوا ثياب الوعاظ من أجل أن يبهرروا به عوام الناس وجهالهم.. وأن كل ما سوى ذلك لا علاقة له بعلوم الدين بل هو بنظرهم مجرد وسائل لاصطياد المال الحرام الراذل.

يقصد بذلك غياب العلم الحقيقي النافع حتى وصل الأمر أنهم أو هموا للناس أن العلم لا يخرج عن ثلاثة :

١ فتوى متعلقة بقضية يستعين بها القاضي على حل النزاع عند اختلاف

٢ أو من أجل الجدل والتغلب على الخصم والتفاخر بالعلم

٣ أو كلام فيه تزيين وتجميل حتى يعجب الناس العوام بالمتحدث الذي يدعي العلم

حيث سلبهم الإدراك والتمييز بين الخطأ والصواب

بعض الناس يؤولون إفادة "فتوى حكومة" فتوى العلماء الذين يفتون حسب طلب الحكام..

ما رأيكم بذلك..؟

سياق الكلام لا يدل على ذلك

Bu ibarelerin görüşünü doğrulamadığını görünce şu soruyu sordu:

إذا لماذا ينقد الغزالي احكام القضاء؟

Ben de kendisine şöyle cevap verdim:

ينتقد القضاة ليس كلهم إنما الذين استحوذ عليهم

الشيطان واستغواهم الطغيان فأصبحوا يرون المنكر معروفا والمعروف منكرا ولا يحكمون بالحق

Bu müzakereden sonra hatasını fark etmiş olsa gerek ki sessiz kaldı.

Mehmet Görmez Hoca'nın ilimleri yenileme iddiası sebebi ile bu hatanın üzerinde durdum; yoksa durmazdım. Ama okuduğu ibareleri doğru anlamaktan aciz olan bizler, İslami ilimleri ihya etme iddiası ile ortaya çıkmamız havada kalmaz mı...?

Acizane, asrımızın münferit içtihat asrı olmadığını, ancak içtimai içtihat yapılabileceğini kabul edenlerdenim...

Selam ve muhabbetlerimle... 5/4/2020

Ahmet Ziya

Mısır Kahire demek, Kahire Şehri demek olduğu halde bunu bile yanlış anlayıp hatalı açıklama ve izah edenler çıkabiliyor...

A.Ziya

[Ahmet Ziya Hoca'nın Diğer Makalelerini okumak için tıklayınız.](#)

Sevgili Hocam,

Zuhur 45. ayet yorumunu güzelce anladım, benzeri yorumlara daha önce de ulaşmıştım, bu ayet kendi içinde birçok yanıtlanması gereken soru barındırıyor aslında, Arapça yada başka bir dilde, hangi dilde okunursa okunsun sorular baki...Kendisiyle "elçilere sor" diyenler kimlerdir (çoğul konuşuyor çünkü), söz konusu Rahmanın ALLAH olduğu anlaşılıyor, kendisi hakkında çoğul konuşan bu (sanki bir ilahlar konseyi) çoğul varlıklar, insanların tapıp kulluk etmeleri için Rahmanı yani ALLAH'ı var ettiklerini ve Rahmandan başka da bir ilah var etmediklerini (yaratmadıklarını) söylüyorlar. Çok fazla soru ve sorun var bu noktada...Miraç konusu çok ayrı bir konu elbette, bu konuyu ayrıca sorgulayabiliriz...Kur'anı Kerimdeki tekrar edilen ve sürekli tekrar edilen ayetler hakkında yazdıklarınızın arasında Kitabın aynı zamanda bir dua kitabı olduğu açıklaması oldukça ilginçti, duanın tekrar tekrar edilmesi insanı konsantre edip bunun sonunda kabul görmesi yaklaşımı da ilgimi çekti doğrusu, zaten dua kitabı şeklinde yaklaşılsa sorgulanacak bir şey de kalmaz diye düşünüyorum, duanın belirli kalıplar halinde Arapça, Türkçe, Lazca veya başka bir dilde sürekli tekrarı noktasında İncili Şeriften şu bölüm hemen hatırıma geldi, affınıza sığınarak bunu Sizinle de paylaşmak isterim; "Dua ettiğinizde, putperestle gibi sözleri tekrarlayıp durmayın. Onlar söz kalabalığıyla seslerini duyurabileceklerini sanırlar. Siz onlara benzemeyin. Şüphesiz ALLAH nelere gereksinmeniz olduğunu daha siz O'ndan dilemeden önce bilir..." (Matta Suresi 6. Bap 7. ve 8. ayetler), ayetlerin de sürekli aynı kalıplar içinde sürekli tekrar ediliyor olması tüm zamanlar için baki bir tartışma konusu olarak kalacaktır düşüncesindeyim...

Hocam şu "Andolsun" konusuna da bir ara değinin lütfen, ALLAH sürekli and ediyor bunun sebepleri neler olabilir...Ben bir kez daha teşekkür ediyorum size, makalenizi elbette okuyacağım, sağ olun var olun Hocam.

Zuhruf Suresi 45. ayetteki öğreتيyi Kuranı Kerimde 7 ya da 8 kere tekrar edilen "ALLAH yaratanların en güzelidir" ayetiyle karşılaştırabilir miyiz...Eğer bu iki ayet arasında bir karşılaştırma yaparsak nasıl bir sonuç ile karşılaşırız..."ALLAH yaratanların en güzelidir" ayetinden yola çıkarak LA İLAHE İLLALLAH iman tanıklığına nasıl bir açıklama getirebiliriz...

Zakeos

Herhangi bir kavme mensup bir insanın İslam'a girmesi, sizin ifadenizle İslam olması için Arapça bilmesi gerekmez.

Ben sadece Kur'an'ı Kerimdeki hassas noktaları doğru anlayıp inceleyebilmek için Arapça bilmesi gerekir dedim. "İslam olmak" için Kelime-i şehadeti telaffuz edip kalben tasdik etmek yeterlidir. Biliyorsun "İslamlar" bütün peygamberlere inanmak zorundadır. Hz. Musa'ya, Hz. İsa'ya ve diğer bilinen peygamberlerden birine dahi inanmayıp inkâr eden "İslam" olamaz. Diğer sorduklarınıza cevap yazacağım İnş. Ben önemli konularda okuma ve yazmayı sabah namazını müteakip yapmaya çalışıyorum. İş ortamında verimli olmuyor....

A.Ziya

Evet Hocam,

İslam'ın şartlarını biliyorum haklısınız kesinlikle... O noktada da sorularım var elbette, kim olduğunu, yaşantısını, öğretilerini, meziyetlerini, yaşam ilkelerini, edindiği vahiyi, hizmetlerini, varsa eğer mucizelerini bilmediğim, tanımadığım, araştırap incelemediğim birini (bu noktada bir peygamberi) nasıl kabul edebilirim ya da nasıl inkâr edebilirim... İslam kardeşlerimizin yüzde kaç Kuranı Kerimi okuyabiliyor ve anlayabiliyor... Bu noktada bile sıkıntı varsa (Kutsal metinleri okuyup anlayabilme) bir İslam kardeşim İslam'dan önce gelmiş yüzlerce (kitap vahiy edilmemiş peygamberleri saymıyorum dahi) peygamberi nasıl kabul edebilir ya da reddedebilir...

Hocam, Örneğin İslam kardeşlerimiz Musa peygamberi, Süleyman Peygamberi, Davut Peygamberi, İlyas Peygamberi, Yunus Peygamberi, İdris Peygamberi, Yahya Peygamberi, İsa Mesihi ne kadar tanıyor ve biliyorlar...elbette burada tanımak da çok göreceli bir konu, örneğin şu an bir diyalog halinde olmamıza rağmen ne Siz beni nede ben Sizi tanımıyoruz, dolayısıyla ilamdan önce yaşamış tüm peygamberleri sayma, sevmeye, peygamberliklerini kabul etmeye, saygı gösterme şartı eğer insanlar bu peygamberleri, öğretilerini, yaşamlarını, iman tanıklıklarını, dünya ve ahiret görüşlerini bilemeyeceklerse yada bilmiyorlarsa ne anlam ifade eder ki...Bu noktada aydınlatın beni lütfen... Musa'yı ve peygamberliğini tanıyorum, inanıyorum ve kabul ediyorum demek mi yoksa evet Musa diye bir peygamber yaşamıştır demek mi...İslam kardeşlerimizin yüzde kaç ilk 4 halifenin isimlerini kronolojik yada karışık sayabilir, ben bu noktada pek iyimser olamıyorum, yanılıyor muyum acaba...İslam kardeşlerimizin yüzde kaç okunan Ezanlarımızın anlamını biliyor, bu da bir tartışma konusu değil midir...Hocam, sabah da yazdım, şu "Ahsenül Halikin" yaratanların en güzeli ayetini de açıklayıverin, Allah'tan başka yaratanlar söz konusu bu ayette, aydınlatın beni lütfen...Hocam, "ALLAH yaratanların en hayırlısıdır" ayetleri de var Kuranı Kerimde, yaratanların en güzelini açıklarken yaratanların en hayırlısıdır ayetine de değinirseniz beni çok mutlu edeceksiniz, saygılar.

Zakeos

Saatlerce, hatta günlerce konuşulsa bitmeyecek soruları mesajla müzakere etmemiz mümkün değildir; olamaz...

Türkiye Tanzimat'tan sonra, cumhuriyet yıllarında ağır travmalar yaşadı; taşlar yerinden oynadı. Dini bilgiler zayıfladı; cehalet yayıldı. 1950'den sonra toparlanma süreci başlamış olsa da yeterli noktaya ulaşmanın çok uzağındayız...

Bu cehalete bir de emperyalist devletlerin entrika, tahrip ve oyunlarını eklerseniz işimiz pek de kolay değil; olmayacak...

Sizin 1965 de Tel Aviv'de kurulan İslam Üniversitesinden haberiniz var mı...? Sadece MOSAD kanalı ile talebe kabul ediyordunuz. İlk öğrendiğim zaman şaşırmıştım...?

Endişeniz olmasın bütün sorularınıza tek tek, hiç atlamadan cevap vermeye çalışacağım İnş. Her gün en az 2 soruya cevap vermeye çalışacağım. İlmi konularda okuyup yazdığım saat sabah namazından sonra olduğunu tekrar hatırlatayım...

A.Ziya

Hocam

Kutsal topraklarda çok bulundum, 1994 den beri düzenli olarak başta Yeruşalaim (Kudüs) olmak üzere Mesih İsa'nın Allah'ın Egemenliğini ilan ettiği tüm ziyaret noktalarında defalarca bulundum, hatta mümin kardeş toplulukları da götürdüm kutsal topraklara, bahsettiğiniz eğitim kurumu hakkında ilk defa sizden duyuyorum, çok ilginç bir durum var aynı babadan (İman atamız İbrahim) ve ayrı annelerden (Lübnanlı Sara ve Mısırlı Hacer) doğan İsrail oğulları (Yahudiler Museviler) ve İsmailoğulları (Araplar İslamlar) genetik kardeşler, hem toplumsal yaşamları hem de dinsel gelenekleri de bu yönde şekillenmiş doğrusu, örneğin günde 5 vakit ibadet, namaz, sünnet, abdest, kurban kesmek, domuz ve bazı mekruh yiyeceklerden uzak durmak (gerçi İslam'da, çok özel durumlarda mecbur kalınırsa az ölçüde domuz eti yenebiliyor), hanımlara tesettür, boş kağıdı aracılığıyla evliliğin sonlanması, yüksek bir yerden nida ederek insanları ibadete davet etmek (Ezan), zekat vermek, sünnetsizlerden (Kafir) mümkün olduğunca uzak durmak ve burada saymaya gerek duymadığım birçok dini uygulamalar tamı tamına ve bire bir Musevilik ve İslam'ın ortak uygulamalarıdır, İsrail oğulları yaklaşık 5 bin yıldır bu kurallara (Musa'nın Şeriati) göre manevi yaşamlarını idame ettiriyorlar, İslam kardeşlerimiz de 1500 yıldır bu yasalara tabiler elbette, ben kutsal topraklarda İsrail oğullarıyla İsmail oğullarının kardeşçe yaşadığına bizzat şahit oldum, İsrail vatandaşı 1.5 milyon İsrail arabını biliyorum, birbirleriyle evleniyorlar dahi, burada elbette Filistin sorunu ayrı bir konu, bende elem görmüş bir kavimden geldiğim için Filistinli kardeşlerimizin yürekte yanındayım, elemelerini ruhumda yaşıyor paylaşıyorum, bu arada Mesih İsa'da bir Filistinliydi biliyorsunuz, Filistin'in Beyt-ül Lahim kentinde bedensel olarak insanlık tarihine girdi...Hocam mossatı değil de ben dinin siyasallaşmasından endişeliyim, semavi dinlerin tümü başta olmak üzere tüm dinler siyasallaşmış ve mükemmel bir şekilde çarpıtılmışlardır...Peygamberler bu gün geri gelseler kurdukları dinlerin günümüzdeki hallerini görerek muhtemelen en azından kahrolurlardı diye düşünmüyor değilim.. Saygılar Hocam.

Zakeos

Zakeos Bey,

Size hayırlı Sabahlar dileyerek sözlerime başlamak istiyorum.

Bugün iki sorunuza daha cevap vermeye, bilgi aktarmaya çalışacağım. Şunu hiç unutmamanızı rica ediyorum. Bu sorular müzakere gerektiren sorulardır. Ben sadece ufkunuzu genişletecek bilgilerden bir kısmını paylaşmakla yetiniyorum.

Önce bir hususu belirtelim: Cenabı-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de, her zaman "ben" yerine "biz" diye hitap etmiyor. Ayetler hep bu şekilde sıralanmıyor. Yerine göre "Ben", mevzuunun gelişine, meselenin anlatılışına göre hitap tarzları da değişiyor.

Nitekim meallerini vereceğimiz şu ayet-i kerimelere dikkat edilirse bu husus açıkça görülür:

"Ey İsrail oğulları! Size ihsan ettiğim nimetlerimi hatırlayın ve son peygambere iman edeceğinize dair bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki, ben de size verdiğim sözü yerine getirip mükâfatınızı vereyim. Ve sadece benden korkun." (Bakara, 2/40-41)
"Kullarım senden beni sordukları vakit de ki, muhakkak ben çok yakınım. Bana dua ettiği zaman, dua edenin duasına cevap veririm. Öyle ise onlar da benim davetime uysunlar. Bana iman etsinler ki, doğru yolu bulmuş olsunlar." (Bakara, 2/186)

"Bana dua edin, icabet edeyim." (Mü'minûn, 23/60)

"Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyat, 51/56)
Evet, sadece birkaç misal olması bakımından meallerini verdiğimiz bu ayetler gibi daha pek çok ayet-i kerimelerde Yüce Rabbimiz, kendi zatından "Ben" manasına gelen zamirlerle ifade etmektedir. Bu ayetlere dikkat edilirse, "Bana verdiğiniz sözü", "Kabul ederim", "Beni sordukları vakit", "Benden korkun" gibi ifadelerin, doğrudan Cenabı Hakk'ın zatıyla ilgili olduğu ve arada hiçbir vasıta kabul etmeyeceği görülür.

İşte Allah'ın "Ben" diye hitap ettiği ayetlerin büyük ekseriyeti hep zatıyla ilgilidir; "Biz" diye hitap edilen ayet-i kerimelerde ise, umumiyetle arada bir vasıta vardır.

Mesela, Kur'an'ın indirildiğini haber veren bütün ayet-i kerimelerde "Biz indirdik" buyrulur. Bütün ayetler vahiy kanalıyla indirildiğine göre, burada Allah ile Peygamber (a.s.m.) arasındaki vasıta, bir melek olan Cebrail (as)'dir.

Yine "Bulutla gölge yaptık." (Bakara, 2/57) gibi ayetlerde işi yaptıran Allah, işi yapan "Allah'ın memurları" mesabesindeki meleklerdir. Ancak burada, meleklerin "memur" olarak vasıflandırılmasını, insanların işlerini kolaylaştırmak için kullanma zorunda kaldıkları memurlarla kıyaslamaktan kaçınmak lâzımdır. İnsanlar acizliklerinden dolayı memur tutuyorlar; Cenabı Hak ise kâinatta hükmeden kudretinin icraatını ilân etmek, onlar vasıtasıyla azametini bildirmek için melekleri istihdam ediyor.

Zaten birçok müfessirimiz, bu çeşit ayet-i kerimelerde Cenabı Hakk'ın kendi azamet ve kudreti, ulûhiyet ve kibriyâsı ile hitap ettiğini bildirirler. Yâni Cenabı Hak, esma-i hüsnası ve sıfatlarıyla birlikte hitap ederek, kendi büyüklüğünü ve celâlini bildirmektedir. Meselâ;

"Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik, elbette onu yine biz koruyacağız." (Hicr, 15/9)
Mealindeki ayet-i kerimenin metninde "biz" manasına gelen dört kelime vardır. Burada hem Cenabı Hakk'ın kibriya ve azametinin ifadesi bahis mevzuudur, hem de meselenin ehemmiyeti zamirlerle kuvvetlendirilmektedir.

Müfessir Ebu's-Suûd Efendi, bu ayetin tefsirinde, "Biz azamet-i şanımız ve uluvv-i cenabımızla Kur'an'ı indirdik." der.

Kevser Suresinde geçen "Biz" manasına gelen "İnnâ"nın tefsirinde ise Fahrüddin Râzi, "Buradaki 'Biz 'den Murad, Cenabı Hakk'ın azametini göstermektir" der. "Çünkü Kevser'i Peygamber Efendimize (a.s.m.) hediye olarak veren, yerin ve göğün sahibi olan Cenabı Hak'tır. Hediye edilen şey de verenin büyüklüğüne göre bir kıymet ve azamet kazanır."

Bediüzzaman, Bakara Suresinin 34. ayetinin tefsirinde "Ben" manasına gelen "İnnî" ve "Biz dedik" manasına gelen "Kulnâ" kelimelerini ele alır ve şöyle der:

"Cenabı Hakk'ın halk ve icat fiilinde vasitanın bulunmadığına, kelâm ve hitabında vasitanın bulunduğuna işaretler."

Devamında ise Nisa suresinin 105. ayetindeki "Biz" manasına gelen "nâ" zamirinin tefsirinde şu hususları dikkate verir:

"Bu ayette azamete delalet eden 'nâ' zamir-i cem'i vahiyde vasitanın bulunduğu işaret olduğu gibi, 'Allah'ın sana gösterdiği' mealindeki cümlede müfred hükmünde olan lafz-ı celâl manaları ilham etmekte vasitanın bulunmadığına işaretler." (İşaratü'l-îcaz, s. 230)

O halde, Allah'ın bazı ayetlerde "Biz" diye hitap etmesinden, -hâşâ- Cenabı Hakk'ın birden fazla olduğu akla gelmemelidir. Zaten gelmez de.

Bazan biz de kendi yaptığımız bir işten bahsederken bile "Biz yaptık" demez miyiz?

Allah Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetlerinde "Ben" veya "Biz" yerine "o" ifadesini, üçüncü tekili kullanıyor. Bunun nedeni nedir?

Cümlenin akışına göre, üçüncü tekil şahsa ait "Hu ve" (O) zamiri, Kur'an'da sıkça kullanılmıştır. Bunun birçok hikmetleri vardır:

a. Arapça gramer açısından, daha önce geçen Allah lafaza-i celalin tekrar edilmesi yerine, ona ait zamiri kullanmak daha edebîdir.

b. Allah'a ait "Hu ve" "O", zamiri kullanıldığı zaman, muhatabın hayalinde, mertebeye kendisinden ve her şeyden çok yüksek olan bir varlık canlanır ve yaratılmışlık ve yaratıcılık ilişkilerinden başka, onunla –deyim yerindeyse, haşa- bir akrabalık bağının olmadığı gerçeğinden hareketle ona karşı nazlanmayı değil, niyaz ve duayı, kulluk ve ibadeti esas alan bir tutum ve davranış içinde olur.

c. "Hu ve" zamiri Kur'an'da kullanılırken, Allah'ın mutlak bir varlık olduğunu gösterir. İhlas suresinin başında yer alan "Kul Hu ve"de olduğu gibi, başka bir şeye ait olduğunu

gösteren bir işaret, bir karine olmadığı zaman, doğrudan Mutlak varlık olan Allah'ı gösterir. Bununla şu hakikati çağrıştırıyor:

“Ey İnsan! Sizin o şunu yaptı, o bunu yaptı... O bana ikramda bulundu, o benim işimi gördü vs. diye işaret ettiğiniz bütün 'O'lar, gerçek manada bir tek 'O'ya işaret etmektedir. O da Allah'tır. Çünkü kâinatta O'ndan başka müessir-i hakiki yoktur, O'ndan başka yaratıcı yoktur, O'ndan başka zarar ve yarar dokunduran yoktur.”
Bu gerçeğe işaret eden delillerden biri de şudur:

“Allah” ism-i celilin ebced değeri 66'dır. “Hu Ve” zamirinin ebced değeri ise, 11'dir. 1'den 11'e kadarki sayıların toplamı 66'dır. Demek ki, Lafza-i celal bu zamirde şifrelenmiştir. Nitekim İhlas Suresindeki söz konusu “Huve” zamiri, sondan itibaren Kur'an'ın 66. kelimesidir.

d. Bu zamir Kur'an'da, özellikle İhlas suresindeki gibi “mutlak” olarak ifadesinde “şuhudî tevhid” vardır. Yani bu ifade “Lâ meşhude illa hu” manasına gelir. Varlıkta her şey Allah'ı göstermektedir. Her şey Onun isim ve sıfatlarının birer yansımasıdır ve onun fiilleridir. Onun için her şey onu gösteriyor, demektir. (bk. Sözler, s.696; ayrıca bk. On Üçüncü Söz, Hüve Nüktesi).

e. Kur'an'da “Ben-Biz” tabirleri kullanıldığı gibi, Allah ve diğer isimleri de kullanılmaktadır. İnsanlar, Allah'ın mahiyetini bilemezler. Onun isim ve sıfatlar gibi unvanlarla tanırılar. Allah lafza-i celal, bütün isim, sıfat ve unvanları içine alan kapsamlı bir ism-i azamdır. Söz gelimi, Halık denildiği zaman, yaratıcı, Gafur denildiği zaman bağışlayan, Rezzak denildiği zaman rızık veren akla gelir. Oysa Allah denildiği zaman hem Rezzak hem Gafur hem Halık gibi bütün isim ve sıfatları akla gelir. Bu sebeple Allah lafza-i celal Kur'an'da iki bin küsur defa zikredilmiştir. İnsanlar ancak Allah lafza-i celalin penceresinden onun isim, sıfat ve zat-i akdesini mülâhaza edebilirler. Bu mülâhazayı zihinlere yerleştirmek için bu isim sıkça nazara verilmektedir. Bu ismin üçüncü tekil şahıs gibi kullanılması ayrıca büyüklüğü de ifade etmektedir.

f. Allah kendisini, "Allah, Hâkim Rahim" gibi isimlerle de tanıtmıştır. Çünkü Allah, kendisini kullarına tanıtmak istiyor. Allah'ı tanımak ise, onun vasıflarını gösteren unvanlarla mümkündür. Unvan ise, isim ve sıfatlarla ortaya konur. Bu sebeple, Allah Kur'an'da, kullanılan herhangi bir ifadenin manasına uygun olarak belli isim ve sıfatlarını aklın nazarına vermiştir. Yoksa, hiç görmediğimiz, sıfatlarını hiç duymadığımız, mahiyetini hiç idrak etmediğimiz bir varlığın “Ben” diyerek kendini bize tanıtmaması mümkün mü?

Nitekim, Allah, Hz. Musa (as) ile doğrudan konuşurken bile “Ben” ifadesinin yanında, kendisini yaratıp terbiye eden, rızkını veren, konuşma ve idrak etme kabiliyetini veren sıfatlarına işaret etmek üzere “Rabb” ismini de kullanmıştır:

“Ateşin yanına varınca birden: 'Mûsâ!' diye nida edildi. 'Haberin olsun: Senin Rabbin Benim!' denildi. 'Çıkar pabuçlarını hemen! Çünkü kutsal vadidesin sen! (Evet evet) Tûvâ'dasın sen! Peygamberliğe ben seçtim seni, öyleyse iyi dinle sana vah yedileni! Muhakkak ki benim gerçek ilah. Benden başka yoktur ilah. O halde sen de yalnız bana ibadet et! Beni anmak için namaz eda et!’” (Taha, 20/11-14).

A.Ziya

Bir başka sorunuza cevap olarak Şu bilgileri okumanızda fayda görüyorum

İnsanoğlu tarih boyunca konuşmalarına ve sözlerine kuvvet vermek, muhatabını ikna etmek, sözlerinin doğruluğuna güvenilmesini istemek ve bunu sağlamak için yemini kullanmıştır. Yani yeminli ifadeler kullanmak, insanoğlunun yabancı olduğu bir üslup değildir. Kur'an'da geçen yeminli ifadeler de insanın anladığı seviyeden insana hitap eden Allah'ın Şüphesiz birer sözüdür.

Ayetlerde de görüleceği üzere, Cenabı Allah bizzat Kendi Yüce İsmi üzerine yemin ettiği gibi (Hicr, 15/92); peygamberlerine (Yasin, 36/1), peygamberlerin yaşadığı veya vahyin geldiği beldelere (Tür, 52/1-3; Beled, 90/1), meleklerle (Sâffât, 37/1; Nâziât, 79/1-2), Kur'an'a (Vâkıa, 56/77; Tür, 52/2), kıyâmet gününe (Kıyâmet, 75/1), kâinatta var olan önemli varlıklar üzerine, meselâ kaleme (Kalem, 68/1), gökyüzüne (Burûc, 85/1; Târik, 86/1), güneşe (Şems, 91/1), aya (Şems, 91/2), geceye (Leyl, 92/1), sabaha (Fecr, 89/1), kuşluk vaktine (Duhâ, 93/1), zamana (Asr, 103/1), yıldıza (Necm, 53/1), havaya (Zâriyât, 51/1) ve bitkilere (Tîn, 95/1) yemin etmiştir.

Kur'an, âlemlerin Rabbi sıfatıyla Allah'tan, kullarına gelen İlâhî kelâmlar mecmuasıdır. Bizim fikir, algılama ve anlayış seviyemize inen Kur'an-ı Hakim'in, ayetlerinde ve beyanlarında yeminli ifadelerle yer vermesi de bizim algıladığımız biçimde anlaşılabilirliğini, ciddiyetini ve sözlerinde hilâfı olmadığını anlamamızı sağlamak içindir. Cenabı Hak, bazen yeminle ayetlerini doğrulamış ve kuvvetlendirmiş; bazen de birtakım varlıkları yemin konusu yaparak bu varlıkların insanlık için değerine ve kıymetine işaret etmiş ve dikkatleri bu varlıklar üzerine çekmiştir.

Cenabı Allah, insanların ayetlere olan iman ve güvenlerini temin etmek, verdiği haberleri kuvvetlendirmek, önemli varlıklar ve nesnelere üzerinde tefekkürü teşvik etmek, önemli nimetleri hatırlatmak; Kur'an'ın, Kur'an'ın verdiği haberlerin, kıyâmet gününün, ahiret gününün, öldükten sonra dirilişin, hesabın, cennetin ve cehennem hak olduğu konusunda, insanları ikna etmek ve bunlarda muhtemel Őek ve Őüpheyi ortadan kaldırmak gibi hikmetlerle, ayetlerini yeminli ifadelerle takviye etmiştir.

Konuya manayı ismiyle değil, manayı harfiyle bakmamız gerekiyor. Yani, Allah'ın üzerine yemin ettiği her Şey, kendi başlarına değerli değil, Allah'ın yaratmış olması itibarıyla yücedir, değerlidir ve kıymetlidir. Cenabı Allah Kendi Zatının yüceliğini bildirmek ve isim ve sıfatlarının tecellilerinin kemâlini ve eşsizliğini göstermek için varlıklar üzerine çeşitli Şekillerde dikkatleri çekmiştir. Her Şey Allah'ın kudretinin ve hilkatinin eşsiz Şekilde tecellisi ve tasarrufu değer midir? Zatı Yüce olan Cenabı Allah, eşsiz ve sayısız isim ve sıfatlarının eseri olan mevcudat üzerine yemin etmekle, aslında kudretinin ve hilkatinin muhtelif tecellilerine, dolayısıyla kudretinin azametini, hikmetinin kemâline, rahmetinin kuşatıcılığına, hilkatinin benzersiz güzelliğine yemin etmiş olmaktadır. (bk. Nursi, Mektubat, s. 378)

Allah'ın üzerine yemin ettiklerinden bir örnek olarak, "Andolsun asra ki..." (Asr, 103/1) ayetini kısaca açıklamak istiyoruz:

Bu ayeti kerimede Cenabı Hak, yarattığı varlıklardan birisi üzerine yemin ediyor. Bu noktada düşünülmesi gereken iki husus vardır. Bunlardan birincisi, Allah niçin yemin eder?

Yemin, genel olarak söylenen bir söze, ortaya atılan bir iddiaya muhatabını inandırabilmek için, saygı duyulan, iki tarafça da kutsal olarak bilinen ve adı anıldığında, söylenen sözün yalan ve yanlış olmayacağı kabul edilen bir varlığın adını zikretmek, böylece karşı tarafa iddianın doğru olduğu mesajını vermektir. Çoğu zaman ise yemin için adı verilen varlık, kudretli ve aldatan kimseyi cezalandırması beklenen bir varlıktır. Müslümanların bu manada Allah'tan (c.c.) başkasının adına yemin etmesi haramdır.

Peki Allah (c.c.) neden yemin ediyor? Elbette ki, Allah'ın (c.c.) böyle bir şahit getirmeye, sözünün doğruluğunu ispatlamak için bir başka varlığa ihtiyacı yoktur. O'nun bu yemininden kasıt, yemin ettiği varlıkla ilgili olarak insanların yanlış düşüncelerini düzeltmek ve insanların dikkatini yeminden sonra gelen ifadenin önemine çekmektir.

İnsanlar kimi zaman varlıkların değerlerini olduğundan daha düşük gösterir ve onlara uğursuzluk, kötülük ve çirkinlik sıfatlarını yakıştırırlar. Halbuki onlar Allah'ın (c.c.) yarattığı diğer varlıklar gibi şerefli ve bu kötü sıfatlara haiz değildir. İnsanlar bazen de bu varlıklara, kendilerinde bulunmayan sıfatlarla nazar ederler ve onlarda uluhiyet vehmederler. Bu da doğru değildir. Onlar yalnızca Allah'ın (c.c.) yarattığı varlıklardır.

İşte Allah Teala (c.c.) bu varlıklara yemin ederek, bunların ne insanların suizan ettiği gibi uğursuz ve değersiz varlıklar olduğunu ne de insanların onlarda vehmettiği gibi bir uluhiyet vasıflarının bulunduğunu, bunların yalnızca Allah'ın (c.c.) eserlerinden olduğunu vurgulamak için üzerlerine yemin etmiştir.

Düşünülmesi gereken ikinci husus ise "asr" ın anlamı ve Allah'ın (c.c.) neden onun üzerine yemin ettiği?..

Bir görüşe göre "asr" zaman (ed-dehr) demektir. Zaman insanların hayatlarını, fiillerini kuşatan bir olgudur. Yaptığımız iyi veya kötü bütün işler, zaman içerisinde gerçekleşir. Rahatlık, sıkıntı, hastalık, sıhhat, zenginlik, fakirlik hep zamanın içinde meydana gelir. Bu yüzden zaman, insanların dikkatini çeken bir olgudur. Zamana yemin etmekle, insanların dikkatleri daha sonra söylenecek sözlere çekilmiştir.

Ayrıca Cahiliye Arapları zarar ve ziyarı, zamanın kötülüklerine bağlardı. Bugün bile insanlar başlarına bir iş geldiğinde, günlerin ve rakamların uğursuzluğundan bahsetmekteler. Böylece Cenabı Hak, asra yani zamana yemin ederek, insanlara kötülüğün zamanda değil kendilerinde olduğunu belirtmiştir.

Diğer bir görüşe göre (Ebu Müslim) "asr", ikinci vakti demektir. Allah (c.c.) kuşluk vaktine (duha) yemin ettiği gibi, günün diğer ucu olan ikinci vaktine de yemin etmiştir. Ayrıca ikinci vaktinin önemini anlatan birçok hadisi şerif vardır. İkinci, artık günün sonunun yaklaştığı, insanların işlerini bitirmek için uğraştığı, kazanç veya kayıp hesaplarının yapıldığı bir vakittir. Ve bu özelliği ile kıyametten önceki veya ölümden önceki son vakitlere benzemektedir. Artık hüsranda olan veya saadet içerisinde olan insan, hesap vermeye hazırlanmaktadır.

Ayrıca cahiliye Araplarının bu vakitte işlerini bitirerek, Kâbe etrafına toplandığı, burada işsiz güçsüz insanların dedikodu ve diğer çeşitli kötü işlere daldığı, bunun neticesinde çeşitli kavga, dövüş ve çirkin neticelerin hâsıl olduğu rivayet edilmiştir.

Bunun sonucunda Araplar, ikinci vaktinin uğursuzluğuna hükmetmişler ve aslında kendilerinde olan kötülüğü, ikinci vaktine yüklemişlerdi. İşte Allah (c.c.) bu vakte yemin ederek, insanlara onun, Allah'ın (c.c.) yarattığı şerefli bir varlık olduğunu belirtmiştir.

Üçüncü görüşe göre, "asr" ikinci namazı demektir. Buna delil olarak Bakara suresinin 238. ayetinde geçen "ve... Orta namaza (ikinci namazına) da devam edin." emri gösterilmektedir. Hz. Hafsa'nın (r.a.) Mushaf'ında bu âyetin açıklaması "ikinci namazına (salat il-Asri)" şeklinde geçmektedir. Peygamber Efendimiz (asm) bir hadisinde,

"İkinci namazını kılmayan kimse, sanki çoluk-çocuğunu ve malını-mülkünü kaybetmiştir."

(Buhârî, Mevakit, 14; Müslim, Mesacid, 200, 201) buyurmuştur. İkinci namazı, gündüz vakti kılınan en son namaz olması itibari ile de çok kıymetli bir namazdır. İşte bundan dolayı Allah (c.c.) ona yemin etmiştir.

Dördüncü ve son görüşe göre "asr", Peygamber Efendimiz (asm)'in yaşadığı zaman dilimidir. Zaman, Hz. Âdem (as)'den Hz. Musa (as)'ya kadar ilk asırlar, Hz. Musa'dan Hz. Peygambere (asm) kadar orta asırlar, Hz. Peygamber'den sonra ise son asırlar (ahir zaman) olarak üçe ayrılmıştır. Hz. Peygamber (asm)'le birlikte İslam tüm insanlara ve cinlere, onları karanlıklardan aydınlıklara çıkarmak için gönderilmiş, vahiy son defa inmiştir. Ve Allah (c.c.),

"Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz." (Âl-i İmran, 3/110)

Buyurarak, Peygamberimizin ümmetini övmüştür. İşte bu yüzden, Allah (c.c.) Peygamber Efendimiz (asm)'in yaşadığı zamana yemin etmiştir.

Sonuç olarak "asr" kelimesi, çeşitli manalara gelen müşterek bir lafızdır. Ve bunlardan birine yönelik kesin bir ipucu bulunmamaktadır. O halde "asr"a bu manaların hepsi verilebilir.

Cenabı Hak bazen yıldızlara yemin ettiği gibi, bazen güneşe, aya ve bütün bir semaya yemin eder. Hatta bazen yerdeki nimetlerine de yemin eder; zeytine, incire ve Tur'a yemin bu türdendir. Bazen olur gündüze bazen de geceye yemin eder. Şüphesiz bu yeminlerin hepsinde onlarca sır ve onlarca hikmet gizlidir.

"Vennecmi iza heva" (Necm, 53/1) de kasem yıldıza yapılır. Bunu "O semaya doğru urûç eden veya kavsiyesini tamamlayıp geriye dönen yıldıza yemin olsun." şeklinde anlamak mümkündür. Bu surede Efendimizin miracı anlatılması açısından açık bir muvafakat olduğu söylenebilir. Durum böyle olunca da üzerine yemin edilen yıldız, tevcihlerden biri itibariyle, bizzat Efendimizin kendisidir. Evet O, evvela halktan Hakk'a urûç etmiş, sonra da Hak'tan halka dönmüştür.

Evet, Allah Resul'ünün (sav), cennet ve Cenabı Hakk'ın O'na gösterdiği bütün güzellikler karşısında gözü kamaşmadan, mazhar olduğu nimetleri başkalarına da duyurmak için, yeniden bu kevn-u fesada dönmesi, elimizden tutup ötelere götürmek üzere aramıza gelmesi, "Vennecmi iza heva" hakikati ile alakalı tevcihlerden biridir. Burada, bir yıldız diye Efendimizin (sav) mübarek şanına yeminin yapılması çok manidardır.

Evet, o yıldız bir manada Efendimizdir. O, temelde haiz bulunduğu fezâil ve mezâyânın yanında, miraçta mazhar olduğu nimetlerle bir başka Muhammed (sav) olarak geriye dönmesi, çok farklı bir nüzul ve beşer tarihinde eşi olmayan bir hadisedir. İşte O'nun haiz bulunduğu o fezâil ve miraçla elde ettiği yeni mazhariyetler adına Allah O'na kaselem ediyor. Evet, İsrâ suresinde "Görür ve işitir." deyip, kendisine ait sıfatları, "İnnehu Hüve's-semiu'l-Basir" ifadesiyle -bazı tefsircilere göre- Hz. Muhammed'e (sav) isnat ettiği gibi, burada da o pâyeyi yine O'na veriyor "Vennecmi iza heva" diyor ve O'nun şanına yemin ediyor. (Şems, 91/1) de güneşe ve güneşle ortaya çıkan duhaya (kuşluğa) kaselem ediliyor. (Duhâ, 93/2) de ise, mahalli istirahat olması itibariyle, geceye ve geceyi bastıran karanlığa; sonra da yeniden karanlığın yırtılıp, aydınlıkların çıkmasına, yani kâinattaki devr-i daimle gelen ilahi eltaf ve ihsanlara kaselem ediliyor.

Yukarıda da söylediğimiz gibi Kur'an-ı Kerim'de bu tür yeminler çoktur. İşte bu yeminlerden biri de yukarıdaki ayette sözü edilen yemindir ki, yıldızlar diyeceğimiz nücûmun mevkilerine yemin edilmektedir.

Öteden beri yıldızlara yapılan kasekle ilgili olarak hep şunlar söylenegelmiştir:

Birincisi: Yıldızlar her devrin insanı için önemlidir. Zira insanla yıldızlar arasında daima bir münasebet olagelmiştir. Bu münasebetlerin en asgarisi ise, insanların yıldızlar vasıtasıyla yönlerini tayin etmeleridir. Bir ayet bu hakikate parmak basmakta ve şöyle demektedir:

"Bir de Allah bir kısım alametler yarattı. Onlar yıldızlarla da yollarını bulurlar." (Nahl, 16/16).

Karada, denizde yön tayininin dışında, her bir yıldız ve yıldızlar kümesinin, tıpkı bir Necm-i Kur'an gibi, insana bir şeyler fısıldaması, nizam, ahenk ve intizam diliyle, perde arkası hakikatler adına gönüllerimizi hoplatması yıldızların ayrı bir rehberliği sayılır ki ALLAH: " onlar yıldızlarla yollarını buluyorlar." buyurur. İhtimal insanlarla yıldızlar arasındaki bu münasebete binaen Cenabı Hak yıldızların yerlerine yemin etmiştir. Zira yıldızlar belli yerlerde olmasalardı, insanların onlardan bu şekilde faydalanabilmeleri mümkün değildi.

İkincisi: Güneş ve güneş sisteminin halihazırdaki konuma ulaşabilmesi, ayrıca dünyanın şu andaki şeklini kazanabilmesi ancak yüzlerce şartın mevcudiyetiyle mümkün görülebilmektedir. Mesela, atmosferden havanın kaçması, içindeki gazlarının dengelerinin bozulması derhal atmosferin genel yapısını bozar ve onu hayata namüsaıt hale getirir. Aslında hava ile küre-i arz birbirini iter. Bunların bir araya gelmesi kerhendir. Yani bunlar Allah'ın emirleri karşısında ister istemez bu işe bel kırıp boyun bükmüşlerdir. Biz bunları tetkik edip öğrendikçe hayret ve hayranlığa düşüyoruz... ve bunlardan Allah'ın varlığına ve birliğine deliller istinbat ediyoruz. Kendi varlığına ve birliğine deliller mahiyetinde olan bu yıldızlara ve onların yerlerine Cenabı Hakk'ın kaselem etmesi gayet makul ve yerindedir. Güneş sisteminin dışına çıkıldığında Samanyolu içinde, güneş sistemi gibi nice sistemler var olduğu görülür ki, bunların hemen hepsi de yerli yerine konmuştur.

Bir yerde iki atom bile, birbiriyle çarpışsa, kızıl kıyamet kopar. Bu kocaman cisimlerin kâinat fezasında, herhangi bir muvazenesizlikle böyle bir kıyamete sebebiyet vermelerinin ne demek olduğunu düşünmek bile insanı ürpertir. Görülen bu kadar karışıklık ve çokluk, muvazenesizliğe sebep olması gerekirken, yıldızlar Cenabı Hakk'ın kudretiyle baş döndürücü bir ahenk içindedirler. İşte izafi bir kısım namlar takip câzibe ve dâfia (çekme-itme) ile izah etmeye çalıştığımız bu ahengin arkasında, kudreti sonsuz Allah'ın tasarrufu yıldızların mevkilerine yemin şeklinde nazarlarımıza veriliyor.

Üçüncüsü: Bu ayetten şöyle bir hususa da intikal edilebilir; yıldızlar öylesine yerli yerindedir ki, siz bir tek sistem üzerinde yapacağınız araştırmalarla, diğer sistemler hakkında da sağlam bir fikir sahibi olabilirsiniz. Hatta sistemlerle diyaloga geçebilir ve oralarda kentler kurabilirsiniz. Evet, birini anladığınız zaman, diğerleri hakkında edineceğiniz malumat da kendi kendine anlaşılmalı olur. Çünkü bunlar, o kadar esaslı, o kadar yerli yerindedir ki, hiçbirinde başıbozukluk ve gelişigüzellik yoktur. Aksine hemen hepsinde gayet ciddi bir nizam ve intizam mevcuttur. Dikkat edersek, "Rahman Sûresinde" Allah, Rahmaniyyetini bu muhteşem denge ve düzenle göstermiştir. Allah isminden sonra, Esmâ-i Hüsnâ arasında Cenabı Hakk'ın özel isim durumunda kullandığı ikinci ismi, Rezzak manasına Rahman'dır. "Bismillahirrahman"da, Rahman, Allah lafz-ı celâlesinden sonra gelir. Kur'an'da, Rahman sadece besmelenin içinde yüzondört yerde Allah ismi celiliyle beraber bir ism-i sıfat olarak zikredilir. Lafz-ı Celâle ile omuz omuza vererek beraber zikredilen Rahman, Er-Rahman Suresinde en başta gelmekte ve nimetlerin sıralanmasında en önde arz-ı endam etmektedir.

Evet, başta "Er-Rahman" diye buyuruluyor. Sonra da merhamet-i ilahinin tecelli ve tezahürü olarak "Rahman Kur'an'ı talim etti." ifadesiyle deniliyor ki: "Allah Kur'an'ı talim etti." Bundan daha büyük bir merhamet tezahürü mü olur? Evet eğer, Kur'an'ın aydınlatıcı tayfları gözlerimize ziya çalmasaydı ve ondan gelen mesajlar dünyalarımızı aydınlatmasaydı kâinat bizim için bir matemhane-i umumi olarak kalıp giderdi ki, bütün varlıklar, o cansız cenaze görüntüleriyle bizlere sadece vahşet ve dehşet verirdi. Bu yüzden de hiçbir şeyin gerçek yüzünü göremez ve hiçbir şeyi tam anlayamazdık. Biz Kur'an'ın aydınlatıcı ışıkları altında her şeyin mana ve hikmetini anladık ve varlığın en önemli enmûzeci olduğumuz şuuruna vardık. Başkalarının bilim adına anlayamadığı şeyleri biz, Kur'an nuru ile anladık, hayret ve dehşetten kurtulduk. Kur'an'ın ruhuna nüfuz sayesinde varlığı incelediğimizde öyle şeyler fark ettik ki, başkaları henüz onların isimlerini bile bilmiyor... evet biz, kara deliklerin bağrında dahi, öbür âlemlere açılan aydınlık tünellerin var olduğunu sezdik ve O'nun nuruyla nereye bakarsak bakalım her yeri aydınlık görmeye başladık O Rahman, aynı Rahmaniyyetini bize şununla da gösteriyor: "O, sizi yarattı ve sonra sizi beyanla serfiraz kıldı." Evet eğer dilsiz olsaydık, başka bir ifadeyle gürül gürül ve şakır şakır konuşan şu kâinatın diline tercüman olamasaydık, beyan-ı sübhaniyi anlayıp birbirimize ders veremeseydik, yani bu kâinat şaheserini gene O'nun kelam sıfatından gelen beyanıyla aydınlığa kavuşmuş göremeseydik, ondaki ince nakış ve derin manalardan hiçbir şey anlayamayacaktık. (Rahman, 55/5) Şems ve kamer, çok dakik ve ince hesaplarla öyle mühim noktalara konmuş ve onların öyle mükemmel bir konumları var ki, atmosferimize gelip çarpan ve çarparken de gözlerimizi okşayan zevkli mehtaplar haline gelen ve her şeyin bir koruma planına bağlı olduğunu gösteren müthiş bir irade kendini hissettirmekte. Bu da Allah'ın size değişik bir dalga boyunda Rahmaniyyetini izhar etmesi demektir. Eğer merhamet-i İlâhî çok dakik hesaplarla böyle bir nizam vaz'etmeseydi, bizler birbiriyle çarpışan bu cisimler arasında heba olup gidecektik. Evet, ara sıra göklerden bazı taşlar düşüyor ise de hiçbiri hiçbir zaman ciddi bir problem olmamıştır.

Evet bu taşlar şimdiye kadar ne kimsenin başını yardı ne de gözünü çıkardı. Demek ki çarpan bu kayalar Allah'ın inayet zırhına çarpıyor ve parçalanıyor. Siz sebep olarak isterseniz atmosferi düşünürsünüz, isterseniz tekasüf etmiş gaz yığınları dersiniz... evet hangi sebebi ileri sürerseniz sürünüz bu sebeplerin hepsi de Cenabı Hakk'ın inayetinin tecessümünden ibarettir. Allah en dakik hesaplarla her şeyi, fevkalade bir nizam ve ahenk içinde yerli yerine vazetmiştir ki, işte "Mevakiinnücum"da bir de böyle bir mana melhuzdur.

Dördüncüsü: Kutup yıldızı, onun yıldızlar arası yeri ve bize yol göstermesi; güneş sistemi, onun Samanyolu içindeki yeri ve konumu; Samanyolu, onun gökcisimleri arasındaki ihtişamlı yeri ve onun bir başka sistemin veya kümenin yanındaki baş döndürücü, ama öbürüne göre mütevazı yeri, derken bu sistemlerin diğer sistemlerin yanındaki yeri ve onlarla ahenk içinde beraberliği... ve bütün bunların ötesinde, ilmin tespit ettiği şekilde her yıldızın belli bir mesafeyle bir diğerinden uzak durması... ve nihayet güneşin etrafındaki peyklerin belli mesafelerle ayrı ayrı yerlere yerleştirilmesi gibi.. Kâinata her şeyin ama her şeyin fevkalâde ve şiiirimsi bir ahenk içinde tanzim edilmiş olduğunu gösterir ki "Mevakiinnücum" un bunlara da işareti olabilir.

Beşincisi: "Yıldızların yerleri" Batı ve Doğu'da değişik şekillerde ele alınıyor. Mesela, Rus alimleri ona "yıldızların konduğu yerler!" diyorlar. Batı'da ise bu ifade daha ziyade kara delikler veya beyaz delikler şeklinde düşünülüyor. Aslında ilmin çözmeye çalıştığı meselelerin yanında, hala çözüm bekleyen o kadar çok muamma var ki, bir meseleyi izah ettiğimizi sandığımız an, izah bekleyen iki veya daha çok mesele birden karşımıza çıkıyor. Mesela, küre-i arzın atmosferi ile, küre-i arzın kendisi arasında bir zıtlık var. Bu zıt durumun, dünya ve fezada, hatta bütün kâinata dengeyi tamamlayıcı bir faktör olduğu astrofizikçiler tarafından iddia edilmektedir. Kara delikler ile beyaz delikler, kainattaki umum denge için çok mühim ve birbirine iki zıt unsurdur.

Modern tefsircilere göre "Mevakiinnücum" ayeti kuasar ve pulsarlara da işaret etmektedir. Beyaz delikler, çok korkunç ışık ve enerji kaynaklarıdır. Bunlar artık günümüzde görülüp tespit edilebiliyorlar. İlim adamları bunlar için: "Beyaz delikler âdeti diğer yıldız ve sistemlerin onların bağrında büyüyüp gelişeceği birer tarla gibidir." diyorlar. Evet bunlar öyle korkunç ve muhteşem bir enerjiye sahiptirler ki; Samanyolu birdenbire yok olsa bile, Allah'ın (cc) kudret ve iradesiyle bir beyaz delik, kendi bağrında yeniden bir Samanyolu'nun teşekkülüne medar olabilir. Bunlar, kâinatın bağrına öyle ahenkli yerleştirilmişlerdir ki, hiç şaşırmadan, kendilerine ait o dehşetli vazifeleri, hem de en dakik biçimde yerine getirmektedirler. Evet, zahiren kâinat nizamına çok tesiri olan faktörlerden biri de yıldızların mevkileridir. Rus bilginleri bunlara yıldızcıkların, bağrında büyüyüp gelişeceği yerler diyorlar. Onların böyle demeleri bir yönüyle önemli sayılır. Çünkü böylece Kur'an-ı Kerim'in geçmiş ve geleceği, bugün gibi bildiğini tasdikle bir de bu acayip dünyada "Mevakiinnücum"a işaret edilmiş oluyor.

Altıncısı: Karadelikler... elektronlardan, çekirdeklerden mürekkep olan bu yıldızlar, elektronların enerjilerini kaybetmesiyle çöküyorlar ve çekirdekler üst üste çökünce, bu kocaman dev yıldızlar birer cüce haline geliyorlar. Bunlar güneş gibi veya güneşten daha küçük olursa, pulsarlar meydana geliyor. Aslında kitlesinden, ağırlığından bir şey kaybetmedikleri halde cirimleri fevkalade küçülüyor ve dev birer kara delik oluyorlar. Görülmüyorlar ama yanlarından geçen ışıklar kayboluyor; yani bunlar tarafından yutuluyor. Zaman, o noktada hızlanıyor.

Girdaba uğrayan şeylerin kayboluşu anında çeşitli esrarengizlikler meydana gelmesi gibi bazı sırlı işler de oluşuyor. Öyle ki meselâ, güneş gibi bir sistem, bu kara deliklerden birine doğru yaklaşırsa, bir lokma olup gider ve yok olur. Astrofizikçilerin bazıları da işte bu kara deliklere "yıldızların mevkii" diyorlar.

Yedincisi: Yıldız tabiri ile umumiyet itibariyle Enbiya-i izam da kast edilegelmiştir. Meselâ, Târik Suresindeki "En-Necmüs-Sâkıb" katı kalbleri delen, kapalı kapıları açıp içine nüfuz eden yıldız... İşte bu yıldız Hz. Muhammed'dir (sav). Her Nebi bir bakıma, kendi asrı için peygamberlik vazifesi itibariyle bir yıldız gibidir. Ve onlara tutunanlar saadet semasına yükselirler; yükselirler ve Cenabı Hak ile münasebete geçerler. Allah (cc) yıldızların yerlerine kasem ederken, Hz. İbrahim'in, Hz. Nuh'un, Hz. Musa'nın ve diğer peygamberlerin göz kamaştırıcı mevkilerine ve Hz. Muhammed'in (sav) muhteşem makamına da dikkati çeker. Bilhassa işârî tefsir açısından bu husus da oldukça mühimdir.

Sekizincisi: Ayrıca, daha derine inerek bir başka noktaya da dikkat çekilebilir. Kur'an-ı Kerim'in ayetlerine de "necm" yani yıldız denir. Tefsirciler, "ayetler necm necm inmiştir" derler. Kur'an ayetlerinin de kendilerine göre mevkileri vardır. Bir kere, ilmi İlâhîde Kur'an-ı Kerim'in mevkii tasavvurlar üstü büyüktür. Biz onda kelam sıfatının gücünü, kuvvetini ve ihatasını tam göremeyiz. Bu itibarla da Allah (cc) doğrudan doğruya "Mevakiinnücüm" ile kendi kelam sıfatı içindeki Kur'an'ın yerine kasem etmiştir. Evet bu bakımdan yıldızın yerine yemin etmekle in farkı yoktur ki bu da "O şanlı Kur'ân'a kasem olsun ki" demek gibidir. Ayrıca Levh-i Mahfuzda da Kur'an'ın bir yeri vardır. Çünkü Kur'ân, Kadir gecesine kadar Levh-i mahfuzdaydı. Ona ancak nazarı oraya ulaşanlar muttali olabiliyordu. Buna göre, "Mevakiinnücüm", Cenabı Hakk'ın irade ve kudretiyle meydana gelen ve kâinat kitabının şerhi, izahı olan Kur'an-ı Kerim'in necmlerinin mevkileri demektir. Demek oluyor ki, Kur'an da ayrı bir yıldızlar kümesi sayılıyor. Hem de kâinattaki yıldızları izah eden bir yıldızlar kümesi. Evet kainatla Kur'an arasında bu şekilde bir benzerlik ve bütünlük var. Diğer taraftan,

"Kadir gecesini, Kur'an'ı, sema-yı dünyaya indirdik" (Kadr, 92/1) Buyuruluyor ki, esasen levh-i mahfuz-u hakikati müşahede edebilen ve nazarı oraya ulaşan her veli, Kur'an'ı orada bütünüyle görüp mütalaa edebilir. İşte "Kur'an'ın bu noktadaki mevkisine ve şerefli yerine kasem olsun" manasına "Mevakiinnücüm"a yemin edilmiş de denebilir.

Dokuzuncusu: Cibrîl-i Emîne eminlik payesini kazandıran Kur'an'ın bir diğer mevkii de Hz. Cibril'in emin sînesidir. "Mevâkiinnücüm"a kasem, O ve O'nun gibilerinin sinesine kasem olsun ki, manasına da hamledilebilir.

Onuncusu: Bir diğer yönüyle de Efendimiz (sav) ve ümmetinin pâk sîneleri olduğu da düşünülebilir.

On birincisi: O'na inanmış, Kur'an'ı her şey kabul eden, her okunduğunda, Rabbinin, kendisine hitap ettiğini ruhunda duyan temiz vicdanlar da Allah'ın kasem ettiği yerlerden olabilirler. Rabbim evvelkiler gibi, bizim sinelerimizi de öyle pak eylesin. Kasem edilen sineler haline getirsin!

Bugünlük de bu iki cevapla yetinip kalan sorularınıza yarın veya yarından sonra cevap vermeye devam ederiz İnş.

Ahmet Ziya

Hocam,

Bugün de benim toplantım var. En kısa zamanda dikkatle inceleyeceğim, elinize, emeğinize, gönlünüze sağlık, çok teşekkür ediyorum, güzel bir gününüz olsun, Saygılar

Hocam merhaba,

Birkaç kez okudum, güzelce anladım, gönderdiğiniz yanıtlar maalesef yeni sorular doğuruyor. Şunu anlıyorum ki, aslında bu soruların geneli itibariyle yanıtları yok...en yakın akrabalara açıklanmış anlatımlar, 1. ve 2. nesil alimler, ulemalar ve zamanla doğmuş ve günümüze kadar gelişerek gelmiş tefsir üstatlarının yorum ve görüşleri ışığında özellikle sıkıntılı ayetlere makul yanıtlar tertip edilmiş görünüyor, bu noktayı gene konuşalım... Anlattığınıza göre ALLAH melekler yada İslam'a göre Elçisi aracılığıyla bir şey yaptığında Biz ama kendi başına bir icraatta bulunduğu Ben diyor, kadim metinlerde ise asla Biz demiyor, icraat her ne olursa olsun, içinde bir melek, melekler topluluğu yada peygamberlerden biri bile olsa hep kendisi ve icraatı noktasında Ben diyor. Anlattığınıza göre ise nasıl oluyor da kainatın yaratılışında da Biz diyor... ALLAH yaratırken de mi meleklerden yada bilmediğimiz başka varlıklardan yardım aldı yada dediğiniz gibi memurları olarak kullandı...Biz yarattık, Biz yoktan var ettik yerine neden Ben yarattım, Ben yoktan var ettim demiyor Kuranı Kerimde... Sizin yazdıklarınıza göre yaratırken de memurlarını kullandı öyleyse, eğer durum buysa, kadim metinlerin öğretisine göre ALLAH hiç memurlarını kullanmamış çünkü ALLAH hep kendisi ve eylemleri hakkında konuştuğunda sürekli Ben diyor...

Hocam, And içmek konusunda da anlattıklarınızı anladım, Kuranı Kerim dilinin zor bir dil olduğu, bireyin bir başına okuyarak anlayamayacağını siz dahi tüm İslam kardeşlerimiz söylüyor, bir noktanın bile yer değiştirmesi Arapça dilinin inceliklerine göre kelimenin hatta cümlenin dahi anlamını değiştirebiliyor... Ayeti Kelimelerin anlaşılması için hadislere, 1. ve 2. nesil alimlere, tefsirlere, dil bilimcilere ve benzeri destek ve yardıma ihtiyaç varken defalarca tekrarlanan "andolsun" noktasında ALLAH'ın bunu daha iyi ve kolay anlaşılması, insanlar açısından daha ikna edici olması, hatta insanların bile başkalarını inandırmak ve güven sağlamak için sürekli and ettikleri, insanlar arasında da çok yaygın bir alışkanlık olduğundan Kuranı Kerimde böyle bir üslup olduğunu ve bu yüzden de ALLAH'ın defalarca "andolsun" dediğini anlatmışsınız...Eğer insanların kolay anlayabilmesi, algılayabilmesi için böyle bir kaygı var, bu kaygı neden sadece 'Andolsun' noktasında söz konusu ama başka birçok noktada böyle bir durum yok... "andolsun" anlaşılсын diye bu kadar gayret ve çaba varken, 6666 ayetin tümünde de bu gayret ve çaba görülmekte midir...

Hocam,

Yanıtlarınız için çok çok teşekkür ediyorum, sağ olun var olun, elinize gönlünüze sağlık, benim açımdan biz ve Andolsun noktaları hala derin sisler arkasında kaldı diyebilirim, tamam şimdi yerine oturdu, şimdi netleşti, şimdi makul bir yanıt buldum diyemiyorum, zamanla öğreneceğim umarım, binlerce teşekkürler Hocam, yazılarınızı sabırsızlıkla bekliyorum, bu arada makalenizi okudum ve sorularım var, yeri geldikçe soracağım Hocam, iyi akşamlar, saygılar.

Zakeos

Arapça zor değil, zengin, hassas ve bereketli bir dil... Bu ifade farkı bile müzakereyi gerektiriyor...

Zor olsa 5-6 yaşındaki bir çocuk Kur'an'ı bir senede ezberleyebilir miydi..?
Sadece Türkiye'de Kur'an'ı Ezber bilen, bir seferde baştan sona okuyabilen, binlerce hafız var.

A.Ziya

Çok güzel Hocam,

Öğrenmek için soruyorum, sakın yanlış anlamayın, ezberlediklerinin ne anlama geldiğini de biliyorlar mı, yoksa Arap harflerini öğrenip Arapça okumayı ve okuduklarını ezber yapma yeteneklerini mi geliştiriyorlar, özellikle 5 ya da 6 yaşındaki bebelerden söz etmişsiniz, yani siz bu yavrucakların Kuranı Kerimi ve 6666 ayeti anladıklarını ve bildiklerini mi söylemeye çalışıyorsunuz...

Zakeos

Bu metni dikkat ve itina ile birkaç kez okursanız, incelikleri ayetler üzerinde uyarlayarak, daha kolay anlama imkânı olur.

Kur'an'ı Kerim Arap edebiyatının en ince ayrıntılarını ihtiva eden edebi bir metin, çok kolay anlaşılacak metinleri ihtiva ettiği gibi, ilim ehlinin anlayabileceği metinleri de ihtiva eder.

Halkın geneline hitap ettiği yerlerde metinler kolaydır; herkes anlayabilir. İhtisas erbabına hitap eden yerleri ise uzmanı anlayabilir.

İnsanların hepsi aynı seviyede değildir; olamaz.

“Ben” ve “Biz” ifadesi kullanıldığı yere göre değerlendirilmesi uygun olur.

Bunlar Kur'an'ın edebi ve icazı ile ilgili teknik konular. Arap dilinin inceliklerini bilen kişinin çok kolay anlayabileceği hususlar...

A.Ziya

Hocam anlıyorum, saygılar

Zakeos

Hayırlı Sabahlar Zakeos Bey,

Bugün sorularınıza cevap vermeye devam ediyorum,

- Rad suresi 3. ayette, Enbiya suresi 31. ayette, Lokman suresi 10. ayette “sabit dağlar” ifadesi geçiyor. Nahl suresi 88. ayette ise dağların yürüdüğünden bahsediyor.
- Şimdi biz dağlar Kuran’a göre hem sabit hem sabit değil mi diyeceğiz?
- Ben Kuran’ın beyanına muhalif bir şey demekten korkuyorum, o yüzden size soruyorum ne dememiz gerek diye?
- İki de doğrudur mu demeliyiz?
- Eğer ikisi de doğru ise bunun açıklaması nedir?

Sabit dağlardan maksat, yeryüzüne çakılmış olan dağlardır ki, Kur'an'ın ifadesiyle dünyanın dönüşü esnasında sarsılmasını engellerler.

Dağların yürümesi ise, dünyanın dönmesi, hareketi sebebiyledir. Yani dünyayla birlikte dağlar da geçip gitmektedir.

Dolayısıyla Neml suresi 88. ayet dünyanın döndüğüne işaret etmekte, diğer ayetler ise bu dönüş esnasında sarsılmaması için üzerine ağır dağlar yerleştirdiğinden bahsedilmektedir.

Tıpkı başı üzerinde bir testiyle yürüyen adam gibi düşünülebilir. Testi baş üzerinde sabittir, ama adamın yürümesiyle birlikte o da yürümektedir.

Bir görüşe göre ise bu ayette dağların yürümesinden maksat, kıyamet gününde yerlerinden kopup toz duman haline gelerek yürümeleridir. Ancak ayetin devamı dikkate alındığında, birinci mananın daha kuvvetli olduğu anlaşılmaktadır.

Dağların sarsıntıları önlemediğini, sadece yeri sabitlediğini söyleyip, Nahl suresi 15, Enbiya suresi 31 ve Lokman suresi 10. ayetlerinin bilimle çeliştiğini iddia edenlere ne dersiniz?

İlgili ayetlerin meali şöyledir:

“Hem dünya hareketiyle sizi sarsmasın diye, yeryüzüne sabit dağlar koydu. Amaçlarınıza ermeniz için ırmaklar, geçitler yerleştirdi.” (Nahl, 16/15)

“Yerin insanları sarsmaması için oraya dağlar yerleştirdik. Maksatlarına ermeleri için orada geniş yollar, geçitler yaptık.” (Enbiya, 21/31).

“O gökleri, gördüğünüz gibi, direksiz yarattı. Yere de sizi sarsmaması için, ağır baskılar, yani ulu dağlar koydu ve orada her türlü canlıyı üretip yaydı. Gökten de bir su indirdik, orada her güzel çifti yetiştirdik.” (Lokman, 31/10).

Bu ayetlerin -konumuzla ilgili- ortak vurgusu “yerküresinin hareketiyle insanları sarsmaması için, yeryüzüne sabit dağların konulmasıdır.”

Bu ayetlerin asıl Arapça metninde, dağlar- “cibal” olarak değil-, “Revasî” sözcüğüyle ifade edilmiştir. “sarsıntı”yı ifade eden kelime ise “Meyd” kökünden gelen -Made-Yemîdu- “Temîdu” fiilidir.

Revasî kelimesi, “Resv” veya “Rüssuv” kökünden gelen “er-Rasî” kelimesinin çoğuludur; bir yerde sabit olmak, bir baskı unsuru olmak, bir yere yerleşmek manasına gelir. Genel bir vasfı olması haysiyetiyle dağlar için kullanılmıştır. (Taberî, Razî, İbn Aşur, Nahl, 16/15. ayetinin tefsiri)

Önce ayette söz konusu edilen sarsıntıyı, kısmî/lokal olarak meydana gelen normal deprem olayından ziyade, ilk yaratıldığı jeolojik devirlerde bütün bir küre olarak yerde meydana gelen sarsıntıyı anlamak gerekir.

Nitekim, bazı tefsirlerde yerküresinin bu sarsıntısı denizde alabora olmak üzere olan geminin sağa-sola hareket ederek maruz kaldığı sarsıntıya benzetilmiştir. (Bk. Razî, ilgili ayetin tefsiri).

Hamdi Yazır'ın aşağıdaki açıklaması da bu gerçeği desteklemektedir.

“Halbuki onları yaratan biz, o yeryüzünde kendilerini sarsacak diye ağır baskılar yaptık. Yani gökten ayırdığımız ve üzerinde kendilerine sudan hayat verdiğimiz insanları, yerküresi hareketiyle çalkalayıp sıkıntıya sokmasın, sakın olacak yer bulsunlar diye o yeryüzünde suya karşılık sulb oturaklı kıt'alar (Omurgaları derinliklere gömülmüş parçalar yani:) dağlar meydana getirdik. Bir düşünmeli ki, yeryüzü sıvı bir halde kalsaydı ve yer hareket ettikçe insanlar çalkanıp dursaydı ne büyük sıkıntı olurdu. Toprak kütesinin yaratılması ve dağların kazık gibi oturtulması ile bu sıkıntı bertaraf edilip yeryüzü, insanların yaşaması için oturulabilir bir hale getirildi.” (Enbiya, 21/31. ayetin tefsiri).

Amme (Nebe') suresinin 7. ayetinde yer alan "Dağları direkler yaptık." mealindeki cümleyi tefsir eden Bediüzzaman, mecaz penceresinden ayetin manasını birkaç yönden açıklamaya çalışması, ayetin değişik gerçeklere işaret ettiğini göstermektedir:

Birincisi: Yerküresi feza denizinde bir denizaltı gemisi gibi yüzmektedir. Bu denizde rotayı şaşırıp alabora olmaması için dağlar, geminin birer demir ve direkleri olarak var edilmiştir.

İkincisi: Yerküresinin iç kısımlarında meydana gelecek sıkışmalar anında, yerin kendi ekseninden çıkmaması için dağlar vasıtasıyla nefes almaktadır. Buna göre dağlar, yerküresinin birer nefes bacası hükmündedir.

Üçüncüsü: Yeryüzünün en önemli sakinleri insanoğludur. İnsanların hayatında en önemli unsur ise, su, toprak ve havadır. İşte bu üç unsurun hâmisisi ise dağlardır. Dağlar, toprağı erozyondan, denizler tarafından istila edilmekten ve havayı kirlilikten koruduğu gibi, suyu da güzelce depolamaktadır.

Dördüncüsü: Dünyanın dağları vasıtasıyla adeta ufuklarla bitişik olduğunu göstermesi, yerküresine bir çadır görünümünü kazandırmıştır. Özellikle çadırlarda yaşayan veya öyle bir hayatı tasavvur edebilen kimseler eğer edebi sanat zevkine sahip ise, dağları yer küresi çadırının birer direk ve kazığı şeklinde düşünebilecektir (bk. Muhakemat, 73-74; Niyazi Beki, Kur'an İlimleri ve Tefsir Açısından Bediüzzaman'ın Eserleri, s. 226-227).

Bazı uzmanların belirttiğine göre, jeolojinin dağlar hakkında söyledikleri yukarıda verdiğimiz bilgilerle tam bir paralellik içindedir. Bu bilgilere göre, dağların özelliklerinden biri yeryüzündeki büyük yer tabakalarının uçlarında yükselmesi ve bu tabakaları birbirine bağlamasıdır.

Bu özellikleriyle dağlar tahtaları bir arada tutan çivilere benzetilmektedir. Bunun yanında dağların yer kabuğunda yaptığı basınç, dünyanın merkezindeki magma hareketlerinin etkisinin yeryüzüne ulaşarak yer kabuğunu parçalamasına engel olurlar.

Yine uzmanların bildirdiğine göre, dağların depremle yakın ilişkisi vardır, şöyle ki; depremler gerilim altındaki yer katmanlarının kırılması sonucu açığa çıkan enerjinin yer kabuğunca sismik dalgalar halinde iletilmesinden oluşur -bir cetvelin ucunu iyice gerdirip bırakınca oluşan dalgalar gibi. Bu dalga hareketi yer kütesinin bu enerjiyi tedricen soğurması sonucu gittikçe zayıflar ve belli bir mesafeden sonra söner; aynen göle atılan bir taşın oluşturduğu dalgaların gittikçe zayıflayarak sönmesi gibi.

Fen bilimlerinca sabittir ki doğrusal harekete olan direnç kütle ile ve dönme hareketine olan direnç de kütle ile beraber kütle dörnme ekseninden olan mesafesinin karesiyle orantılıdır. O yüzden, belli bir kuvvetin etkisi altında belli bir enerji ile belli bir yönde hareket eden bir dalga, büyük bir kütleyle rast gelince enerjisinin bu kütleyle dağılması sonucu zayıflar ve söner.

Dağlar, devasa kütleleriyle deprem esnasında bu tür bir damper görevi görür. Örnek olarak, uzunca bir ipin bir ucunu ileri geri hareket ettirerek oluşan dalga hareketi ip boyunca ilerler. Ancak ipin bir bölümüne kurşun top gibi bir ağırlık bağlanırsa, o bölüme ulaşan dalganın hemen zayıfladığı görülecektir. Hatta eğer ağırlık çok büyükse dalga orada söner.

İşte deprem sırasında dağlar bu kurşun top rolünü oynayıp ip misali yer kabuğu boyunca ilerleyen dalgaların şiddetini azaltır ve dalgaların daha çabuk sönmesini sağlar.

"Sen dağları görürsün de yerinde durur sanırsın. Oysa onlar bulutun yürümesi gibi yürümektedirler." (Neml, 27/88) ayetini açıklar mısınız?

NEML SURESİ AYET: 87-89

"Sûr'a üfürüldüğü gün Allah'ın diledikleri müstesna göklerde ve yerde bulunanlar hep dehşete kapılır. Hepsi boyunları bükük olarak O'na gelirler."

"Sen dağları görürsün de yerinde durur sanırsın. Oysa onlar bulutun yürümesi gibi yürümektedirler. Bu, her şeyi sapsağlam yapan Allah'ın sanatıdır. Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan tamamıyla haberdardır."

"Kim iyilikle gelirse, ona daha iyisi verilir ve onlar o gün korkudan da emin kalırlar." Bir de sen dağları görürsün de onları yerinde durur sanırsın. Halbuki onlar bulutun yürümesi gibi yürümektedirler. Bu âyet iyi anlaşılmiş değildir Müfessirler bunu "Dağlar sallanıp yürütüldüğünde..." (Tekvîr, 81/3), "Dağlar atılmış yün gibi olduğu..." (Kâria, 101/5) âyetleri üzere kıyamet günü dağların yün gibi atılıp yürütülmesi manzarasının bir tasviri kabul etmişlerdir. Buna göre bu âyet "hepsi O'na dehşete kapılarak gelir." (Neml, 28/87) cümlesine matuf olarak bu görüş, bu sanış, bu bulut gibi geçiş, hep ilerde o feza günü olacak.

Fakat buna göre "Sen onları durur sanırsın." cümlesi yakışıksız kalır. "Oysa, onlar bulutun yürümesi gibi yürümektedirler." denilmesi daha uygun olurdu. Çünkü "O gün dağlar bulut gibi geçecekler de o halde sen onları camid duruyor sanacaksın" denilmesi, şiddetlendirmek değil hafifletmek oluyor. Şu hâlde "TERÂ" ile "TEHSEBU" bugüne, "VE HİYE TEMURRU" o güne ait olmak ihtimali kalır. Yani "bugün hal-i hazırda dağları görürsün câmid hareketsiz sanırsın, halbuki, onlar kıyamet günü bulut geçer gibi geçeceklerdir" demek olur. Bu surette ise -TEHSEBUHE- fazla kalır -VETERAL CİBALE CAMİDETEN- denilmesi daha uygun olurdu.

Bunun için müteahhirin'den bazıları "VE HİYE TEMURRU" fiilinin de şimdiki zamana ait olması gerekeceğine hükmederek, bununla yeryüzünün hareketini ispata çalışmışlardır. Buna göre mânâ şöyle olmaktadır: "Sen bugün dağları görür hareketsiz sanırsın, halbuki onlar her gün bulut geçer gibi geçerler." Bu esas itibariyle güzel bir mânâdır. Ancak bu geçiş yeryüzünün her gün güneş etrafındaki dönüşü olarak yorumlanınca, kıyamet halleri arasında bunun ne sebeple zikredildiği anlaşılamiyor. Bir de bütün bu görüşlerde yalnız -SEBİTETEN- "yerinde durur" demek oluyor. Ve bunun yürümele karşılığı anlaşılrsa da bulut ile olan karşılığındaki zevk kaybedilmiş oluyor.

Bizim görüşümüze göre bu ayet, şimdiki halin her an oluş ve yok oluşunu göstererek kıyamet ve yeniden dirilmeyi düşündürmek için bir nevi delil göstermek üzere ifade edilmiştir. "VE HİYE TEMURRU MERRAS SEHABİ" Dağların aslında gezici gazlardan meydana gelmiş olup zerrelerinde bulut buharlaşır gibi olmak ve yok olmak, kimyasal değişim ile her an yeni yaratılışın devam edip durduğunu ve bu suretle yoğunluklarının da bir tek hacimde sabit kalmayıp her an değişmek ve yeniden meydana gelmek üzere bulunduğunu ve bu sebepten âlemin en sabit görülen şeylerinin bile böyle her an değişme ile bir kıyamete doğru gittiğini ve şu halde günün birinde bir üfürme ile o koca dağların yerinden bütün yoğunluklarıyla yürütülüp yeryüzünün başka bir yeryüzüne değiştirilebileceğini anlatıyor.

Hem bu gidişin nizamsız bir değişiklik ile sadece bir tahrip için değil, bulutun rahmete gidişi gibi hikmet ve intizam ile daha yüksek bir hayata geçirmek için olduğuna işaret de ediyor. Bu işareti özellikle açıklamak için buyuruluyor ki:

Her şeyi itkan eden, yani ilim ve hikmeti ile her şeyi yerli yerinde sağlam ve muntazam yapan Allah'ın sanatıdır! Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan tamamıyla haberdardır. Her kim bir iyilikle gelirse ona ondan daha hayırlısı var, hem onlar o iyilikle gelenler o günkü bir feza'dan, yani o üfürülme günü veya tekrar dirilme günü dehşetli bir korkudan emin kalırlar.

Neml Suresi, 87-88. Ayetlerin Mealleri:

"Surun üflendiği gün, Allah'ın diledikleri dışında, göklerde ve yerde bulunanlar dehşete kapılır, hepsi boyunları bükük olarak O'na gelirler. Dağları görür, onların durduğunu sanırsın; oysa bulutlar gibi hareket ederler. Bu, her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatıdır. Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan tamamıyla haberdardır."

Bazı müfessirler Neml Suresinin 88. ayetini dünyanın güneş etrafındaki dönüşüne işaret olarak değerlendirmişlerdir. (Bk. Celal Kırca, Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri, s. 76)

Yine bazı tefsircilere göre bu vakıa, kıyametin ilahî kudretle kopacağıının delilidir. Dünya gibi büyük bir kütleyi uzay boşluğunda yaratılış amacına uygun, düzenli bir şekilde ve bulutlar gibi yürüten sonsuz kudret, zamanı geldiğinde bu dünyayı başka bir âleme dönüştürebilecek bilgi ve kudrete sahiptir ve bunu yapacaktır. Nitekim müfessirler surun üflenmesinden sonra Allah Teâlâ'nın dağları yok ederek yeryüzünü başka bir âleme dönüştüreceğini ifade etmişlerdir. (Bk. İbn Âşûr, XX, 47; bu konuda bilgi için bk. İbrahim 14/48; ayrıca krş. Kehf, 18/47; Tâhâ, 20/105-107; Karia, 101/5)

"Bu, her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatıdır." cümlesi, sadece dünyanın ve dağların değil evrendeki her şeyin Allah'ın ilmi, kudreti ve sanatıyla mükemmel bir şekilde yaratıldığını ve yaratılış amacına uygun, düzenli bir şekilde idare edildiğini, hiçbir şeyin tesadüfe bırakılmadığını ifade etmektedir. Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan tamamıyla haberdardır."

Bazı müfessirler Neml Suresinin 88. ayetini dünyanın güneş etrafındaki dönüşüne işaret olarak değerlendirmişlerdir. (Bk. Celal Kırca, Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri, s. 76)

Yine bazı tefsircilere göre bu vakıa, kıyametin ilahî kudretle kopacağıının delilidir. Dünya gibi büyük bir kütleyi uzay boşluğunda yaratılış amacına uygun, düzenli bir şekilde ve bulutlar gibi yürüten sonsuz kudret, zamanı geldiğinde bu dünyayı başka bir âleme dönüştürebilecek bilgi ve kudrete sahiptir ve bunu yapacaktır. Nitekim müfessirler surun üflenmesinden sonra Allah Teâlâ'nın dağları yok ederek yeryüzünü başka bir âleme dönüştüreceğini ifade etmişlerdir. (Bk. İbn Âşûr, XX, 47; bu konuda bilgi için bk. İbrahim 14/48; ayrıca krş. Kehf, 18/47; Taha, 20/105-107; Karia, 101/5)

"Bu, her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatıdır." cümlesi, sadece dünyanın ve dağların değil evrendeki her şeyin Allah'ın ilmi, kudreti ve sanatıyla mükemmel bir şekilde yaratıldığını ve yaratılış amacına uygun, düzenli bir şekilde idare edildiğini, hiçbir şeyin tesadüfe bırakılmadığını ifade etmektedir.

"Şüphesiz ki O, yaptıklarınızdan tamamıyla haberdardır." mealindeki son cümle ise, bu değişimin meydana geldiği kıyamet gününde Allah Teâlâ'nın insanları dünyada yaptıklarından hesaba çekeceğine işaret etmektedir. Nitekim bundan sonra gelen âyetler de bu yorumu destekler mahiyettedir. (Bk. Diyanet Tefsiri, Kur'an Yolu: IV/205-206.)

Elmalılı ilgili ayetin tefsirinde şu tespitlerde bulunmuştur:

Bir de sen dağları görürsün de onları yerinde durur sanırsın. Halbuki onlar bulutun yürümesi gibi yürümektedirler. Bu ayet iyi anlaşılmalı değildir. Müfessirler bunu,

"Dağlar sallanıp yürütüldüğünde..." (Tekvîr, 81/3),

"Dağlar atılmış yün gibi olduğu..." (Kâria, 101/5)

Ayetleri üzere kıyamet günü dağların yün gibi atılıp yürütülmesi manzarasının bir tasviri kabul etmişlerdir. Buna göre bu ayet "hepsi O'na dehşete kapılarak gelir." (Neml, 28/87) cümlesine matuf olarak bu görüş, bu sanış, bu bulut gibi geçiş, hep ilerde o feza günü olacaktır.

Kur'an'a Göre Kâinatın Yaratılışı... (Arapça ve İngilizce Makale) :

<https://xwww.mutah.edu.jo/eijaz/univcreation.htm>

Emeviler, aslında Hz. Peygamber'in amcazadeleridir. Peygamberimiz Ebu Süfyan'ın kızıyla evliydi. Hz. Peygamber ile Osman'ın soyağacı büyük dedeleri Abd-i Menaf'ta birleşir.

Hz. Peygamber, Osman'ı önce kızı Rukayye ile evlendirmiş, Osman zevcesi Rukayye ile birlikte iki kez Habeşistan'a hicret etmiş. Mekke'ye döndükten sonra da Medine'ye hicret etmiştir.

Bedir Savaşı sırasında zevcesi Rukayye ölüm döşeğinde hasta olduğu için Allah'ın Elçisi, zevcesinin yanında bıraktığı Osman'a aynen savaşta bulunan gazi muamelesi yapmıştır. Rukayye'nin ölümü üzerine Peygamber öteki kızı Ümmü Gülsüm'ü de Osman'la evlendirmiş. O da vefat edince "Eğer üçüncü bir kızım olsaydı onu da sana verirdim" demiştir (Usdul-Gabe: 3/376).

Eğer Hz. Osman, müfterilerin iddia ettikleri gibi kötü biri olsaydı Peygamberimiz onu, ardı ardına iki kızıyla evlendirmezdi.

Hz. Osman 49 günlük bir kuşatmadan sonra Kur'an okurken şehit edilmiş ve daha önce kendisinin, satın alıp Baki Kabristanı'na kattığı bahçeye defnedilmiştir. Defninde Abdullah ibn Zübeyr ile iki karısı hazır bulunmuş, henüz üstü örtülmeden ağlamaya başlayan kızı Ayşe'yi Abdullah "Ağlarsan seni öldürürüm" diye tehdit etmiş, defin işi tamamlandıktan sonra "Şimdi istediğin kadar ağlayabilirsin" demiştir (Usdul-Gabe: 3/383; Mucemul-Buldan: 2/273).

Hz. Osman'ın, Yahudi mezarlığına defnedilmiş olması ise yalandır. Üçüncü halife olan Osman zamanında Medine'de Yahudi yoktu ki Yahudi mezarlığı olsun. Onun kabri bugün "Baki Kabristanı" olarak bilinen mezarlıktadır.

Ciddi ve güvenilir kaynaklara dayanmayan bilgi ve görüşlere itibar edilmemesi gerekir. Bugünlük de bu kadar...

Ahmet Ziya

Günaydın Hocam,

Şöyle bir göz attım, Hocam ben bu ve benzeri tefsirlere ulaşmıştım, sizin gönderdikleriniz de sağlaması oluyor, emeğinize sağlık, yüreğinize sağlık, çok teşekkür ederim, sağ olun var olun Hocam...

Hocam bu tefsirlerin tümü yeni sorular gündeme getiriyor, ayete açıklık getirelim, anlaşılır ve makul bir hale getirelim derken durumu çok daha karmaşık ve içinden çıkılmaz bir hale soktuklarını düşünüyorum...

Hocam, yanıtları okuyorum, dünyanın yuvarlak olduğu, güneşin etrafında döndüğü anlatılıyor, aman Hocam rica ediyorum Kuranı Kerimin hiçbir ayetinde dünyanın yuvarlak olduğu ve güneşin etrafında döndüğü ile ilgili bir açıklama yada bilgi söz konusu bile değil kanısındayım, yanılmadığımı düşünüyorum bu noktada... Dehasını da söyleyebilirim ama gerek yok sanırım, sadece şunu söyleyeyim ki güneşin batışı, güneşin çamura batması ya da çamurun içine bulanarak kararması olarak anlatılan ayetleri okuduk, okuyoruz...

Bu tefsirlerde ekstra bir gayret ve çaba var, bu çok rahat tespit edilebiliyor... Hocam, yaratılışa ilgili paylaştığınız ayetlerde bakın gene Biz diyor ALLAH, göklerin ve yerin yaratılışında bile BİZ var ettik, yarattık diyor... Sizin yanıtlarınızdan yola çıkarak, Kuranı Kerime göre ALLAH yoktan var ederken bile "memurlarını" kullandığı, veya "memurlarından" destek aldığı sonucuna mı ulaşıyoruz...neden Ben değil de Biz bu soru sanırım hep sıklar ve sisler arkasında kalacak çünkü bir tane kabul edilebilir yanıt ben bu güne kadar bulamadım...Dağların da yürümesi konusuna girmiyorum Hocam, tefsirler oldukça süper latif kanısındayım, "Biz dünyayı beşik olarak yarattık" noktasına değinilmemiş fakat... Halife Osman hakkındaki bilgileri İslam Ansiklopedisinde okuyoruz Hocam, ölümü, gömülüğü, daha sonra Emeviler döneminde bedeninin (beden kalıntılarının) özellikle baş bölgesiyle ilgili (kafatası) detayların tümü İslami kaynaklarda mevcut Hocam...Hocam Mekke ve Medine arası yaklaşık 400 kilometredir, o bölgelerde Yahudilerin olduğunu biliyoruz Hocam, Kendisi 25 yaşında iken 40 yaşındaki Hatice ile evlenmiş, daha sonra varlıklı bir Hanım olan Hatice kadim metinleri Arapçaya tercüme etmesi için yahudi bir bilgeye ciddi miktarda para ödemiştir (bu zatı muhteremin adı sanı belli ama şu an hatırlayamıyorum) hatta İslami kaynaklara göre bu Yahudi'nin bilge olmakla birlikte bir alkolik olduğu detayı bile mevcuttur, bu arada Hatice dışında bir eşinin de yahudi olduğu ve mirasının bir bölümünün yahudi eşinin ailesine bırakıldığı aktarılmaktadır, Hocam siz bunları zaten benden çok daha iyi biliyorsunuz, dolayısıyla söz konusu coğrafyada Yahudiler elbette ki vardılar, neyse bu o kadar çok üzerinde durulacak bir konu değil, Hocam, benim için bu zahmete girdiniz, bu beni çok etkiliyor, Size minnettarım, elinize, emeğinize, yüreğinize sağlık, çok teşekkür ederim, İngilizce makaleyi okuyacağım Hocam, Sizin yazılarınızı sabırsızlıkla bekliyorum, bu sabahkileri de daha dikkatle okuyacağım, güzel bir gününüz olsun, saygılar

Bu arada, bu bilgiler onaylanmıyorsa, hatta yanlışsa bunu bana söyleyin lütfen Hocam... Söyleyin ki bileyim, tüm bu bilgileri ben İslami kaynaklardan elde ediyorum, eğer onaylanmamış hatta yanlış bilgilerse bunlar bunu bilmeliyim öyle ki artık o kaynaklara itibar etmeyeyim, siz bu noktada bana yardımcı olun lütfen Hocam... Bunlar yanlış mıdır, saptırılmış mıdır bunları bana öğretin lütfen, saygılar

Zakeos

Zakeos Bey,

Siz Kudüs'te kalıp tecrübe kazandığınız gibi ben de Mekke'de oturma 41 yıl yaşadım. "Ben" ve "Biz" ifadesi, her Ayet için özel izah edilebilecek konu.

İzah edilen konuları iyi anlayabilmek için alt yapı bilgisi yeterli olmalı, "Azrail" "Cebrail" "İsrafil" gibi görevli meleklerin görevi ve konumu gibi birçok mesele bilinmesi lazım. Allah insanların dünya hayatını bitirme görevini "Azrail" isimli görevli melek ile icra ediyor. Meleğin bir inisiyatifi yok; verilen emri yerine getiriyor. Yasin süresi 37'den 40'a kadar olan ayetlerin tefsirini okursanız Güneşin hareketi hakkında bilgi edinebilirsiniz.

Hz. Osman kesinlikle Bakıç Mezarlığı bitişiğinde kendi mülkünde gömülmüştür. O araziye Yahudi'den satın almış olduğu rivayeti vardır. İddia sahipleri bununla karıştırmış olabilirler.

Müzakere edilmesi gereken konuları yazışarak halletmek farklı soruları gündeme getirebileceğini baştan söylemiştim. Teknik kabul edilebilecek konular asla bir mesajla açıklığa kavuşturulamaz. Sadece Ufuk genişletilmiş olur.

Bana bir sıkıntı gördüğünüz somut bir ayet seçin; oradaki “ben” veya “biz” ifadesini nedenleri ile izah edelim. Umumi değerlendirmeler yeni sorulara yol açabilir...

Bugün Üsküdar Belediyesinde bir toplantıya katılacağım. Şimdilik bu kadar...

Ahmet Ziya

Anlıyorum, müteşekkirim Hocam, Haklısınız ölümünden birkaç gün sonra (yanılmıyorsam 3 gün) bahsettiğiniz yerde defin işlemi yapılmış... Mezarlığı Yahudi'den satın aldığını ilk defa sizden duydum, teşekkürler bu yeni bir bilgi oldu benim için, buna göre de o coğrafyada Yahudilerin yaşadığı daha da netleşti, çok teşekkür ederim Hocam, Yasin Suresini okudum, tekrar okuyacağım, yanılmıyorsam orada ay ve hurma ağacı arasında da bir metaforu vardı, tekrar bakarım, toplantınızda başarılar dilerim Hocam, saygılar

Zakeos

Yahudiler, Hz. Muhammed'in Medine-i Münevvere 'ye ilk gittiği dönemde olmadığını söyleyen yok; bende böyle bir şey söylemedim. O dönemde Hz. Osman'ın Yahudilerden satın aldığı mülkler olmuş; hatta bir su kuyusunu Yahudi ile beraber ortak işletme teşebbüsleri bile olmuş. Bu kuyu bugün bile duruyor.

Yahudiler bu diyardan Hz. Muhammed'in hayatının son döneminde çıkartıldı. Hz. Osman döneminde Medine'de Yahudi veya mezarlığı yoktu dedim....

Gördüğünüz gibi ifadeler kısa olunca yanlış anlaşılabilir...

Kesinlikle Hz. Osman'ın mezarının ilk gömülmesinden sonra taşınması söz konusu olmadı. Bunlar yanlış uydurma bilgiler...

Günümüzde yazılmış, delilsiz belgesiz birçok yanlış bulabilirsiniz. Biz, kesin delil ve belge gösterilmeyen bilgilere itibar etmeyiz. İslam'ı tahrip etmek, tartışılır hale getirmek isteyen yerli ve yabancı bir sürü araştırmacı görünen insan var.

Her söylenen ve yazılana itibar edemeyiz.

Hz. Osman ile ilgili delil ve belgesi olan benim yazdıklarımıdır. Aksini söyleyen delil ve belgesini ortaya koymak zorundadır.

Yahudilerin Hicaz'dan çıkartılması, sözleşmelerine hıyanet etmiş olması sebebi ile olmuş; uzun ve ibretlik bir konu.

Ahmet Ziya

Sizi gayet iyi anlıyorum, Kişinin gönül bağıyla bağlandığı inançlarını kayıtsız şartsız savunması kadar doğal bir şey olamaz diye düşünüyorum, Halifeyle ilgili konu sadece bir tek örnekti, Kâbe'nin (Kâbelerin bile diyebiliriz çünkü yaklaşık 20 farklı Kâbelerin varlığı zaten biliniyor) geçmişi, Kâbe ve etrafında İslam öncesi Arapların ne tür ritüeller uyguladıkları, hatta bu insanların Allah'ü Ekber (akbar) inancına sahip oldukları, mesele Abdullah isminin (ki biliyorsunuz çok özel bir kişinin adıdır) veya içinde ALLAH'ı işaret eden isimlerin İslamdan çok önce araplar arasında kullanıldığı gayet iyi bilinen gerçeklerdir, aslında ALLAH isminin dahi sözcük olarak Aramice Süryanice kökenli olduğu (Elohim-ibranice, Alloho-Allekh-süryanice) biliniyor... Hocam benim ilgi alanım linguistik ya da historik konular değil, bu konular beni çok çekmiyor kendine, ben naçizane bir ilahiyatçiyım yada öyle olduğumu sanıyorum (iyi bir ilahiyat eğitimi aldım sanırım 12 yıl 3 farklı ülkede tahsilimi yaptım ama bu konularda konuşmayı tercih etmiyorum)benim ilgi alanım ayetler, sadece tek bir kitabı değil, başta Kitabı Mukaddes (ilk üç kitap) olmak üzere tüm kadim metinlerin ayetleridir benim ilgi alanım, yazdığım bazı naciz eseler de bu noktadadır.

Söz konusu üslup, öğreti, iman amentüsü gibi farklılıkların nedenleri ve niçinleri benim araştırma alanım, tarihsel noktalarda çok sorular var, ilk 4 Halifenin uygulamaları ama Emevi ve Abbasi dönemlerinde İslam'ın her noktasını kapsayan, affınıza sığınarak Kuranı Kerime dahi sirayet ettiği düşünülen radikal değişimler söz konusudur biliyorsunuz, ama ben Sizin için nazik ve kırmızı çizgi olan konulara, noktalara girmek istemiyorum, çünkü bu bambaşka bir durum, benim arzum tartışa bilinir ayetler hakkında bir ilahiyatçı olan Sizin görüşlerini almak ve öğrenmek, olay bundan ibarettir...yoksa sosyolojik açıdan bile yanıt bekleyen birçok soru var, yani günümüze kadar uzanan İslam halklarının sosyolojik durumları, bilim, teknoloji, eğitim, insan hakları (belki hanımların reel yani rasyonel noktada hak ve hukukları) ve benzeri birçok noktada şu an itibariyle geldikleri noktalar konuşulabilecek, bilgi alışverişinde bulunabilecek hassas konulardır, ama ben o konulara hiç girmek istemiyorum, benim alanım Ayeti Kelimelerdir, şunu itiraf etmeliyim ki, nazikliğiniz, beni tanımamanıza rağmen erken saatlerde bana zaman ayırmanız, sadece bu bile benim için çok ama çok kıymetli, müteşekkirim Hocam, Si z o güzel cevaplarınıza devam edin lütfen, çünkü Ayeti Kelimeler hakkında henüz Size sormadığım birçok soru var, saygılar

Zakeos

Zakeos Bey

Benim İslam Dinine gönül bağı ile bağlı olmam, müdellel ve belgeli gerçekleri görmeme mâni değildir; olamaz...

Biliyorsunuz Kur'an'ı Kerim'i sadece "Müslümanlar" sizin ifadenizle "İslamlar" incelemiyor. Batılı müsteşrikler de asırlardan beri inceliyor. Batılı müsteşriklerin içinde ilmi ve objektif incelemeleri ile bilinen birçok araştırmacı var.

Uzmanlığı ve ilmi müsellemler olup Kur'an üzerinde, şüpheleri değil, ilmen sabit kabil edilen hata, yanlış ve ilmi gerçeklerle bağdaşmayan, tenakuz teşkil eden, ilmi bir tespiti gündeme getiren bir ilim adamı ben duymadım; siz duymuş ve biliyorsanız bana bildiriniz, ben de haberdar olayım...

İlim, şüpheler ve algılar üzerine bina edilmez, edilemez...

Mesela, somut bir veya birkaç ayet seçip, bu ayette ifade edilen şu husus ilme aykırıdır. İspat ve delili de şudur diyebilme imkânı olan herkese tahammül eder müzakere etmeye değer buluruz...

Bununla beraber anlama hataları, yoruma açık konularda yorum farklılıkları bu kapsama girmez. İlmi değerlendirmelerle yorum ve şüpheleri birbirinden farklı değerlendirmek gerekir.

Tarihin hiçbir döneminde, hiçbir toplumun Kur'an'ı değiştirme imkânı olmamıştır; olamaz. Çünkü Hz. Muhammed döneminde, Emevi ve Abbasiler döneminde ve ondan sonraki dönemlerde Kur'an'ı baştan sona ezber bilen hafızlar olduğu gibi, Allah'ın Kur'an'ı koruma taahhüdü olduğu da hem Kur'an'da hem de Peygamberimizin beyanında sabittir; zikredilmektedir.

Allah'ın İslam Dininin göndermesinden sonra 1500 yıla yakın zaman geçti. Bir İslam aliminin İslam'da tenakuz görüp Hristiyan veya Yahudilerin dinine geçtiği vaki olmadığı halde, Hristiyan veya Yahudi dinine mensup olduğu halde gerek Din ve gerek diğer konularda alim olan binlerce araştırmacının Müslüman olmasını nasıl yorumlarsınız...?

Bir de merak ettiğim Ermenilerde kiliseye düzenli gelen Dindar insanların oranı nedir...?

Bir müddet önce Müslüman olan Amerikalı bir Hristiyan Hanım, kendi ifadesi ile "Kur'an'da açık bulmaya çalıştım; aylarca uğraştım, en sonunda Maide süresi 82'den 91'e kadar olan ayetleri okuyunca şaşırđım; dondum kaldım ve çaresiz Müslüman oldum." demesini nasıl yorumlarsınız...?

Maide süresi 82-91 ayetlerini siz okudunuz mu..?

Batıda Din olarak İslam'ı seçenlerin çoğu ilim adamı ve araştırmacı olmasını nasıl izah ediyorsunuz...?

Benim sorularıma cevap vermenizden memnun olacağım.
Şimdiden teşekkür ediyorum.

Ahmet Ziya

Sevgili Hocam,

Ben bu yarışın içine çekilmeyeceğim, beni bahsettiğiniz konunun (hangi dinden kim kimin dinine geçti yarışması...) içine kimse çekemedi çekemez, bunu özellikle vurgulayayım, lütfen Sizde beni o noktaya çekmeyiniz istirham ediyorum...Sorduğunuz için çok kısaca söyleyeyim, sormakta da haklısınız çünkü Hristiyan dünyasında neler olup bittiğini bilebilmenizi Sizden beklemek haksızlık olur, sorduğunuz için söylüyorum, Dünya Kiliseler Birliği diye bir kurum var Hocam (Church Council of the World), bu kurum her yıl istatistikler açıklar, bu istatistiklerin içinde bir çok detay var, onlardan biri de başka dinlerden Mesih inancını benimseyenlerin rakamsal oranı, buna göre 2018 yılında yaklaşık 180 bin kişi farklı dinlerden İsa Mesih'i benimsemiş, en nihayetinde aralarında İslam'dan gelenler de var, adını hatırlayamıyorum ama Mısır Patriği Kiril döneminde Mısır Şeyhülislamının gerçekleşen bir mucize sonucunda ailesiyle birlikte Mesih inancını benimsediğini ve yaşamı tehlikede olduğunda yanılmıyorsa Amerika'ya göç ettiğini (kaçtığını) biliyorum.

Tüm bunlar benim için çok fazla bir şey ifade etmiyor aslında ama Siz sorduğunuz için Türkiye'mizden güncel bir bilgi vereyim, Türkiye'de sayıları on binleri bulan (en son yaklaşık 40 bindi ama rakam güncel değil) Türk Hristiyan kiliseleri var, inananların tümü İslam kökenli, İstanbul'da yaklaşık 30 kiliseleri var, 24 saat Türkçe yayın yapan Sat 7 Türk TV kanalları (Türk Sat uydusundan yayın yapıyor, Kanalın merkez binası Kadıköydedir) ayrıca Hayat TV adında bir başka televizyon kanalları var (Türk Sat uydusundan 24 saat yayın yapıyor ama kanal binası İstanbul'un hangi semtinde olduğunu bilemiyorum) radyoda FM dalgası üzerinden yayın yapan Müjde FM radyo kanalları var da var, bu yayın organlarında çalışanların tümü Türk vatandaşı ve İslam kökenli insanlardır...İstanbul ilahiyat fakültesini bitirip Mesih inancını benimsemiş çok fazla arkadaşım var ama isimlerini söylememi beklemezsiniz sanırım öyle değil mi Hocam... Ben hizmet ettiğim kilisemde vaftiz olan ve vatanımızın insanlarından olan, Hristiyan bir ailede doğmamış sayısız insan biliyorum ama bu neyi değiştirir ki... İnsanların tercihleri bence çok fazla bir şeyi değiştirmiyor, o yüzden bu konuda başka hiçbir şey söylemeyeceğim, ama özellikle İran, Mısır, Azerbaycan'da ve Afganistan'da bahsettiğim biçimde geçişler çok fazla ve birçoğunun sonu ölümle son buluyor, özellikle İran'da İsevi oldukları için (sonradan vaftiz oldukları için) çok fazla idamlar oldu olmaya devam ediyor, yerel Hristiyanlara böyle bir uygulama genelde yok ama, ara sıra bazı kazalar da olabiliyor...

Özellikle Bakü'de Azeri Hristiyan kilisesi çok tanınıyor ve biliniyor, tümü Şii İslam kökenlidir, bu kadarla yetineyim, ben tüm bunları sadece Siz sorduğunuz için yazdım, hali hazırda sık sık görüştüğüm Mesih inancını sonradan benimsemiş birçok dostum, arkadaşım var İstanbul'da, bunlar olağan şeyler... Hocam bahsettiğiniz hanım kimdir bilmiyorum, hakkında en iyi dileklerimi sunuyorum, selam ve sevgilerimi iletin, Maide Suresini okumaz olur muyum, Siz okumamı önerince hemen baktım söz konusu ayetlere, Yahudilerin iman düşmanı Hristiyanların da sevgi insanları olduğunu, içki, kumar ve falın iblisin işi olduğu ve putperestlikten sakınılması gerektiği vurgulanıyor... Yahudilerin iman düşmanı olup olmadıkları tartışılabilir, diğer hususlar 5 bin yıllık kadim metinlerde defalarca vurgulanmıştır zaten... Şaşılacak herhangi bir nokta göremiyorum... Hocam eğer yorduysam Sizi, ya da Size rahatsızlık verdiysem ben içtenlikle Sizden özür diliyorum, 51 yaşındayım arzu ederseniz gelip elinizi de öperim, bu Mesihe olan inancıma bir zeval getirmez, İsa Mesih elçilerinin ve ilk inananların ayaklarını yıkadı, aynısını yapabilirim onur duyarım... Ama lütfen şu din yarışırma olayına beni dahil etmeyin istirham ediyorum, Mesih'in şu sözü aklıma geliyor; "her ağaç meyvelerinden tanınır", Size yönelik çok saygım var, bana zaman ayırıyorsunuz, tercüme yapıyorsunuz, önemsiyorsunuz beni, bu benim için bir hazine, ileride belki dost hatta kardeş bile olabiliriz, benim açımdan hiçbir engel yok buna, yaşınız itibarıyla ağabeyim bile olabilirsiniz, ben ancak onur duyarım, inanın çok samimiyim, saygılar Hocam.

Zakeos

Ben Trabzon/Of ilçesinden olduğumu söylemeyi unutmuş olabilirim. Bizim bölgemizde Türkçe bilmeyen sadece Rumca konuşabilen yaşlı insanlarımız hala var...

Bölgemizin bozulmamış insanları, mert dürüst ve sıcak kanlı insanlardır...

Dine geçiş yarışı içine çekmek niyeti ile soru sormadığımı samimi olarak ifade edeyim...

Zakeos Bey,

Çağımız gizli işlere elverişli bir çağ değil, açık ve dürüst olmak en güzeldir. Kimin ne düşüneceği hiç önemli değil...

Size belki de ilk defa duyacağınız bilgiler vereyim:

1927 yılında Yurtdışından Türkiye'ye 1 milyon Hristiyan, Rum ve Ermeni getirilip Türk isimleri ile kendilerine kimlik verilip en önemli işlerde istihdam edildiklerini bilir misiniz...?

Bunlar Arşiv belgeleri ile 4-5 yıldan beri bilinebiliyor. 1875'den itibaren soy kimliklerine bakma imkânı oldu. Çok rahatlıkla herkes soyuna bakabiliyor...

Fethullah Gülen Anne tarafından Yahudi, baba tarafından Ermeni olduğunu bilir misiniz...?

Sakın yanlış anlamayın Ermeni veya Yahudi olmayı suç gibi göstermek istemiyorum. Çünkü kavmini seçmek kimsenin elinde değil, insan olmadıktan sonra hangi kavimden olursa olsun bir değeri yok. Ben Ermeni veya Yahudi olduğu halde, sizin ifadenizle "İslam" gibi görünmeyi doğru bulmuyor; yadırgıyorum....

Böyle Türkiye’de birkaç milyon insan var. Bunlara saygı duyamıyoruz...
Sizin gibi kimliği ve görevi ile açık ve dürüst olan insanların düşüncesi ne olursa olsun saygıda kusur etmeyiz; haksızlığa uğramasına razı olmayız...

Dünyada haini en bol, kriptosu en çok olan 2 ülke var: Türkiye ve Mısır. Emperyal devletlerin bu 2 devlet üzerindeki oyunları bitmek bilmedi ve bitmeyecek gibi görünüyor...

Ben Afrika ülkelerinin bir kısmını gezdim; papazların en meşhurlarından birkaç kişi ile karşılaştık; farklı bilgiler, görüşler dinledim....

Türkiye’de İslam’ı fiilen yaşayanların oranı, haftada 1 kere cuma namazına gidenleri saysanız bile, %60-70’i geçmez. Lafa gelince %99 diyorlar; bu doğru değil. Dürüst olmamız gerekir....

Onun için size Ermenilerin kiliseye gelenleri, dindarlarının oranı nedir diye sordum...? Dindarlığa karşı genel bir karşıtlık var; sizi ne kadar etkiledi diye merak ettim.

Benim sorularımın perde arkası yok; açık dürüst ve mertçe soruyorum. Asla başka bir niyetim yok. Verdiğiniz bilgilerin bir kısmını yeni öğrendim....

İslam’ı bilen ve yaşayan bir alimin, maddi sebepler olmadığı sürece, İslam’dan ayrılıp Hristiyan veya Yahudi dinine gideceğini, istisnasını söylemeniz bile, mümkün görmem. Cahillerden olabilir. Çıkar ilişkileri sebebi ile olabilir.

Eğer tercüme etme imkânım olsaydı size Arapça kaynaklardan yığınla sesli ve görüntülü belge sunardım. Arapça bilmeyişiniz işimi zorlaştırıyor. Tercüme etmenin kolay bir iş olmadığını, çok zaman alabileceğini siz de iyi bilirsiniz...

Ahmet Ziya

Hayırlı Sabahlar Zakeos Bey,

Soru içinde sorularınız olduğunu, bazı hususlara işaret ettiğiniz halde, dikkatimden kaçtığını, yazılarınızı tekrar okuyunca fark ettim.

Benim tespit ettiğim sorularınız şunlar oldu:

1- Zuhuf Süresi 45. Ayetin izahını sordunuz; Hz. Peygamber, kendi döneminde yaşamayan diğer peygamberlere nasıl soracak dediniz; izah etmeye çalıştım.

2- Kur’an’ı Kerim’de bazı tekrarların sebebini sordunuz; cevap yazmaya çalıştım.

3- “Allah yaratanların en güzelidir.” ayetindeki ifade yaratanların çokluğunu hissettirmiyor mu? diye sordunuz. Cevap yazacağım.

4- Maide süresi 51. Ayetin izahını sordunuz;

5- Kur’an’ı Kerim’de Allah “Ben” ve “Biz” (Müfred ve Çoğul) ifadelerini neden kullandığını sordunuz; cevap vermeye çalıştım.

6- Halife Hz. Osman’ın Yahudi mezarlığına gömülme sebebini sordunuz; izah etmeye çalıştım.

7-“Biz dünyayı beşik gibi yarattık” “Dağları ise direk olarak koyduk” mealindeki ayetlerin izahını sordunuz; izah şeklini aktardım.

8- Kur'an'ı Kerim'de Mesih İsa hakkında "Kelamullah" "Nurullah" ve "Ruhullah" denmesinin izahını sordunuz; bilgi aktarmaya çalıştım.

9- Bazı ifadelerin çoğul kullanılması, İlahlar konseyine işaret sayılmaz mı demenize yazdıklarımda cevap vardır. Dikkatinizden kaçırmış olduğunuzu zannediyorum.

10- Kur'an'ı Kerim'de Allah'ın devamlı and (yemin) etmesinin sebebini sordunuz; izah ettim.

11- Kur'an'ı Kerim'in Arapça gibi zor bir dille indirilmesi, evrenselliğine mâni bir faktör değil mi mealinde bir soru sordunuz; kısmen temas ettim, gerekli görürseniz ayrıntılı cevap yazabilirim;

12- Peygamberleri tanımadan kabul etmenin anlamsızlığına işaret ettiniz; cevap yazacağım,

13- Allah yarattıklarından yardım almaz; almamalı mealinde ifadeler kullandınız, cevap yazacağım;

14- Kur'an'ı ezberleyenlerin anlamını bilmemesine işaret ettiniz; bilgi yazacağım inş.

15-"Kabe'nin (Kâbelerin bile diyebiliriz çünkü yaklaşık 20 farklı kâbelerin varlığı zaten biliniyor) geçmişi, Kabe ve etrafında İslam öncesi Arapların ne tür ritüeller uyguladıkları, hatta bu insanların Allahü Ekber (akbar) inancına sahip oldukları, mesele Abdullah isminin (ki biliyorsunuz çok özel bir kişinin adıdır) veya içinde ALLAH'ı işaret eden isimlerin İslam'dan çok önce Araplar arasında kullanıldığı gayet iyi bilinen gerçeklerdir, aslında ALLAH isminin dahi sözcük olarak Aramice-Süryanice kökenli olduğu (Elohim-ıbranice, Alloho-Allekh-süryanice) biliniyor..."

(.....)

"İlk 4 Halifenin uygulamaları ama Emevi ve Abbasî dönemlerinde İslam'ın her noktasını kapsayan, affınıza sığınarak Kur'anı Kerime dahi sirayet ettiği düşünülen radikal değişimler söz konusudur biliyorsunuz."

(.....)

"Sosyolojik açıdan bile yanıt bekleyen birçok soru var, yani günümüze kadar uzanan İslam halklarının sosyolojik durumları, bilim, teknoloji, eğitim, insan hakları (belki hanımların reel yani rasyonel noktada hak ve hukukları) ve benzeri birçok noktada şu an itibariyle geldikleri noktalar konuşulabilecek, bilgi alışverişinde bulunabilecek hassas konulardır, ama ben o konulara hiç girmek istemiyorum."

Yukarıda tırnak içine aldığım 3 konudaki ifadeleriniz yeteri kadar açık değil, ne demek istediğiniz ve neyi öğrenmek istediğinizi netleştirirseniz; açık ve net olarak cevap yazmaya çalışırım...

Gözümden kaçan başka hususlar oldu ise lütfen işaret edip ekleyiniz...

Bizim konuşmak istemediğimiz, cevap vermeyi düşünmediğimiz bir konu olmaz; sadece bilginizin yeterli olamayacağı konular olabilir. Rahat olun, hakaret ihtiva etmedikçe dilediğiniz her şeyi sorabilirsiniz...

Bilmediğimiz bir husus olursa ya araştırır veya bilene sorup öğreniriz; yine de aciz kalırsak bunu da itiraf etmekten çekinmeyiz...

Her şeyi mutlak şekilde bilen sadece Allah (cc) olduğunu bilir ve kabul ederiz.

13/08/2021 Üsküdar
Ahmet Ziya İbrahimoglu

NOT: Yazışmalarımızı Whatsap üzerinden yapıyorduk. Bu son mesajıma bakmadığı gibi herhangi bir mesaj da yollamadı. Aracı olan Aydın Hocamız kanalı ile “bu kadar yeterli” dediğini öğrendim. Bu sebeple diğer sorularına cevap yazmaya gerek duymadım.

Katolik Bir Ermeni Papazla Yaptığımız bu yazışmaların bazı bölümlerini, bazı arkadaş ve Hocalarıma gönderdiğim gibi, Muhterem Yaşar Kandemir Hocamıza da göndermişim. Hocalarımdan gelen değerlendirmeler de şöyle oldu:

Sevgili Ahmet Ziya'm,

Ermeni papazına verdiğin cevapları zevkle okudum. Çok sevindim. Seni bütün kalbimle tebrik ederim. Hem üslûbun mükemmel hem verdiğin cevaplar doyurucu. Ötesi hidayet meselesi. Karşındakini ikna etmeyi önemseyen tavrın, tutumun bu yazışmada pek uygun bir icra imkânı bulmuş. Birçok akademisyenin sendeki bu kapasiteye sahip olmadığını hepimiz biliriz. Rabbim ömrünü tavîl, ecrini cezîl, akıbetini cemil eylesin. Derûni muhabbetlerimle.

16/08/2021

Mehmet Yaşar Kandemir

Sevgili Ahmet Ziya,

Şu konuyu yazmayı unuttum:

Bu ve benzeri yazışmaların varsa, onları özetleyerek kitap haline getirirsen faydalı olur. Ermeni papazın sorduğu sorularla karşılaşan ilahiyatçılar ve diğer Müslümanlar bundan istifade eder.

Vav TV'deki konuşmanı takip etmeyi isterim. Yayımlandıktan sonra bana gönderirsen memnun olurum. Allah'a emanet ol.

Mehmet Yaşar Kandemir